Innameplicht statiegeld

Onderzoek naar effecten van verschillende varianten

CE Delft

Inhoud

Innameplicht statiegeld

Onderzoek naar effecten van verschillende varianten

Dit rapport is geschreven door:
Pascal Bouwman, Marieke Sanderse, Ellen Schep

Delft, CE Delft, februari 2026

Publicatienummer: 26.260121.026

Opdrachtgever: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Alle openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de projectleider Ellen Schep (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft – Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

Inhoud

	Samenvatting	**4**
	Innameplicht en varianten	4
	Analyse en uitkomsten	5
	Conclusies en aanbevelingen	6
1	**Inleiding**	**8**
	1.1 Achtergrond en aanleiding	8
	1.2 Doel en afbakening	9
	1.3 Leeswijzer	9
2	**Huidige situatie**	**10**
	2.1 Statiegeldbeleid	10
	2.2 Statiegeldsysteem	14
3	**Analyse van varianten innameplicht**	**21**
	3.1 Innameplicht	21
	3.2 Varianten en toetsingscriteria	23
	3.3 Uitkomsten analyse varianten	24
	3.4 Effecten varianten op hoofdlijnen	25
	3.5 Doelmatigheid van innameplicht	30
	3.6 Voorwaarden, overwegingen en aandachtspunten	34
4	**Conclusies en aanbevelingen**	**38**
A	**Analyse varianten**	**41**
B	**Overzicht verkooppunten**	**60**
C	**Geïnterviewde partijen**	**62**
	Literatuur	**63**

Samenvatting

Uit de Evaluatie Statiegeld van CE Delft en de Universiteit Utrecht (2025) blijkt dat het invoeren van een innameplicht voor verkooppunten één van de mogelijke beleidsopties is om de inzameling van statiegeldverpakkingen te verbeteren. De meeste andere Europese statiegeldsystemen kennen een vorm van innameplicht. In de kabinetsreactie is aangegeven dat eerst moet worden onderzocht hoe een innameplicht zo kan worden vormgegeven dat deze bijdraagt aan een fijnmazig en toegankelijk innamesysteem voor consumenten, zonder disproportionele lasten voor (kleine) ondernemers te veroorzaken (Ministerie van I&W, 2025).

In dit rapport analyseren we de mogelijke effecten van verschillende varianten van een innameplicht ter ondersteuning van het beleidsproces. Voor vier varianten onderzoeken we op kwalitatieve wijze de gevolgen voor het inzamelrendement, de uitvoerbaarheid, het consumentengemak en de praktische implicaties voor verschillende typen verkooppunten. Hierbij vergelijken we de verschillende varianten van de innameplicht met de huidige situatie zonder innameplicht.

Innameplicht en varianten

Onder een wettelijke innameplicht verstaan we dat verkooppunten van statiegeldverpakkingen wettelijk verplicht zijn om consumenten de mogelijkheid te bieden om statiegeldverpakkingen in te leveren en het statiegeld terug te ontvangen, zowel handmatig als via innameapparatuur (Reverse Vending Machines; RVM's). In de huidige situatie geldt er geen wettelijke innameplicht; inname is momenteel geregeld via bilaterale afspraken tussen Verpact en innemende partijen, in de praktijk vooral supermarkten.

Een innameplicht kan met of zonder uitzonderingen worden ingevoerd. In dit onderzoek zijn vier varianten verkend; in het verdere beleidsproces kunnen ook andere uitzonderingen of combinaties interessant zijn.

- **Innameplicht zonder uitzonderingen:** Elk verkooppunt van statiegeldverpakkingen is verplicht om statiegeldverpakkingen in te nemen en de consument statiegeld terug te betalen.
- **Innameplicht met uitzondering op basis van vloeroppervlakte:** Verkooppunten van statiegeldverpakkingen kleiner dan een bepaalde grens (m^2) zijn niet verplicht om statiegeldverpakkingen in te nemen.

- **Innameplicht met uitzondering van bepaalde sectoren:** Horeca met consumptie ter plaatse, online bezorging (via pakketbezorging), en losse drank-automaten die niet bij een (bemand) verkooppunt horen, zijn niet verplicht om statiegeldverpakkingen in te nemen.
- **Innameplicht met uitzondering als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:** Uitzondering wanneer meerdere nabijgelegen verkooppunten van statiegeld-verpakkingen gezamenlijk één innamepunt realiseren op basis van bindende afspraken.

Analyse en uitkomsten

De varianten van de innameplicht zijn beoordeeld op vier criteria: effectiviteit (bijdrage aan de inzameldoelstelling en het effect op zwerfafval), uitvoerbaarheid, consumentengemak en effecten voor verkooppunten (praktische implicaties). De uitkomsten zijn opgenomen in Tabel 1 en weergegeven ten opzichte van de huidige situatie.

Tabel 1 – Uitkomsten varianten

	Effectiviteit: bijdrage aan inzameldoelstelling	**Effectiviteit: effect op zwerfafval**	**Uitvoerbaarheid**	**Gemak voor consumenten**	**Effect op verkooppunten**
Innameplicht zonder uitzonderingen	+++	+++	0**	+++	- - -
Innameplicht op basis van verkoopoppervlakte*	++	++	-	+	- -
Innameplicht met sectorale uitzonderingen*	++	++	- -	++	-
Innameplicht onder voorwaarden*	++	++	- -	+	-

* Effecten hangen sterk samen met hoe de innameplicht wordt gedefinieerd, oftewel: wat is de grens voor de winkelvloeroppervlakte en welke sectoren worden uitgezonder?. Hetzelfde geldt voor de voorwaarden, waaronder verkooppunten kunnen worden uitgezonderd van de innameplicht.

** Effect is neutraal ten opzichte van een statiegeldsysteem zonder innameplicht.

De verschillen tussen de varianten hangen sterk samen met het aantal nieuw gerealiseerde innamepunten per variant. Zo worden er bij de innameplicht zonder uitzonderingen méér innamepunten gerealiseerd dan bij een innameplicht waar bepaalde verkooppunten worden uitgezonderd. Daarnaast verschillen de effecten tussen de varianten vanwege de verschillende typen verkooppunten die worden uitgezonderd, en de wijze waarop deze worden uitgezonderd (oppervlakte, voorwaarden, etc.).

Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusies uit de analyse zijn als volgt:

- Tussen de varianten van de innameplicht treedt een uitruil op tussen de verschillende effecten. Waar een innameplicht zonder uitzonderingen tot het hoogste consumentengemak leidt, zal deze de meeste negatieve impact hebben op verkooppunten. In de varianten met uitzondering is de negatieve impact op verkooppunten beperkter, maar is het consumentengemak lager.
- Een innameplicht, ongeacht welke variant, vergroot het aantal innamepunten ten opzichte van de huidige circa 7.700 locaties. Dit verbetert zowel de effectiviteit van het statiegeldsysteem als het consumentengemak, maar leidt ook tot (mogelijk beperkte) additionele lasten voor nieuwe innamepunten, zoals ruimtegebruik, administratie en organisatie van retourlogistiek. Mogelijk worden bestaande innamepunten (in mindere mate) ontlast.
- Verpact zal bij een innameplicht eenvoudiger nieuwe innamelocaties kunnen realiseren, waardoor zij makkelijker kunnen voldoen aan hun wettelijke inzameldoelstellingen. Tegelijkertijd moet Verpact wel meer innamepunten faciliteren binnen haar logistieke en administratieve systemen, bijvoorbeeld het verrekenen van statiegeld en het registreren van innamepunten.
- Uitzonderingen maken het statiegeldsysteem in beginsel doelmatiger, maar zorgen praktisch en juridisch gezien ook voor complexiteit. Ervaringen in het buitenland laten zien dat een innameplicht wel haalbaar is.

Op basis hiervan geven we een aantal aanbevelingen voor de invulling van een innameplicht:

- Formuleer eventuele uitzonderingen op basis van hun effect op doeltreffendheid en doelmatigheid. Uitzonderingen kunnen doelmatig zijn als er bijvoorbeeld al sprake is van effectieve inzameling óf als er hoge kosten gemaakt moeten worden om (beperkte extra) inname te realiseren. Belangrijk is dat de doeltreffendheid zo min mogelijk beperkt wordt.
- Er is een juridische analyse nodig om de haalbaarheid bij eventuele uitzonderingen te beoordelen en eventuele uitzonderingen in te richten.

- Leg in wetgeving expliciet vast dat een innameplicht ook daadwerkelijk een plicht tot inname betekent. Innamepunten zijn dan bijvoorbeeld bij een niet-werkende RVM verplicht om statiegeldverpakkingen handmatig in te nemen.
- Regel beperkte uitzonderingen bij een innameplicht via een actief aanvraag-systeem van uitzonderingen. Een dergelijk systeem lijkt minder fraudegevoelig en kan inname bij uitgezonderde verkooppunten stimuleren. Bij een zeer smalle innameplicht liggen passieve uitzonderingen meer voor de hand.
- Denk bij uitzonderingen ook aan voorwaarden voor inname in plaats van volledige uitzondering van een type innamepunt, zoals een maximale inleverhoeveelheid, de wijze van uitbetaling (contant/digitaal) of type verpakking.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Uit de Evaluatie Statiegeld van CE Delft en de Universiteit Utrecht (2025) kwam naar voren dat het invoeren van een innameplicht voor (verkoop)punten één van de mogelijke beleidsopties is om de inzameling van statiegeldverpakkingen te verbeteren. Uit die evaluatie bleek dat het inzameldoel van 90% nog niet was behaald. Uit gegevens van Verpact blijkt dat in 20224 77% (en 5% via inzameling van plastic, metaal en drinkplakken; hierna PMD) van de kunststof drankflessen (hierna flessen) via het statiegeldsysteem is ingezameld en voor drankblikjes (hierna blikjes) 83% (en 8% via het PMD). Alle kunststof-flessen vallen onder de inzameldoelstelling, maar onder meer zuivel en sappen vallen niet verplicht onder het statiegeldsysteem. Gecorrigeerd voor de scope van het statiegeld-systeem werd 83% van de kunststof flessen ingezameld (Verpact, 2025a).

In de kabinetsreactie staat dat het van belang is om eerst te onderzoeken hoe een innameplicht kan worden vormgegeven, zodat het bijdraagt aan een fijnmazig en toe-gankelijk innamesysteem dat het voor consumenten makkelijker maakt om flessen en blikjes in te leveren. Tegelijkertijd is het van belang disproportionele lasten voor (kleine) ondernemers te voorkomen (Ministerie van I&W, 2025).

Voor de innameplicht zijn verschillende varianten mogelijk. Voorbeelden van varianten zijn een innameplicht zonder uitzonderingen, een innameplicht gebaseerd op vloeroppervlakte of een innameplicht voor specifieke sectoren.

In dit onderzoek is voor vier varianten onderzoek gedaan naar

1. De gevolgen op het inzamelrendement.
2. De uitvoerbaarheid.
3. Het consumentengemak en:
4. De praktische implicaties voor verschillende typen verkooppunten.

1.2 Doel en afbakening

Doel van dit onderzoek is om de volgende punten in beeld te brengen voor een inname-plicht voor statiegeldverpakkingen:

- de gevolgen op het inzamelrendement;
- de uitvoerbaarheid;
- het consumentengemak en;
- de praktische implicaties voor verschillende typen verkooppunten.

We beschouwen hierbij vier varianten van een innameplicht. Dit zijn:

1. Innameplicht zonder uitzonderingen.
2. Innameplicht met uitzondering op basis van vloeroppervlakte.
3. Innameplicht met uitzondering van bepaalde sectoren.
4. Innameplicht met uitzondering als aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

Gezien de beperkingen qua databeschikbaarheid hebben we een kwalitatieve analyse gedaan. Daar waar mogelijk hebben we de uitkomsten gekwantificeerd. Binnen het onderzoek is geen juridische analyse uitgevoerd en is alleen een quickscan van juridische haalbaarheid gedaan.

In deze quickscan is ook de haalbaarheid binnen de Packaging and Packaging Waste Regulation (hierna PPWR) getoetst. In de PPWR is opgenomen dat “indien een lidstaat in 2029 al 90% van de inzameldoelstelling behaalt, niet aan de relevante artikelen in Bijlage X voldaan hoeft te worden”. In deze analyse toetsen we bij iedere variant of aan deze artikelen is voldaan, ongeacht of in de toekomst aan de artikelen voldaan moet worden.

1.3 Leeswijzer

De opzet van het rapport is als volgt:

- In Hoofdstuk 2 beschrijven we het huidige statiegeldbeleid, de PPWR, en recente ontwikkelingen. Daarnaast gaan we in op het huidige statiegeldsysteem, in het bijzonder de verkoop en de inname van statiegeldverpakkingen.
- In Hoofdstuk 3 gaan we in op de innameplicht, de verschillende varianten van een innameplicht en de verschillende beoordelingscriteria. Ook beschrijven we de uit-komsten per variant op hoofdlijnen, en onderzoeken we de voorwaarden, overwegingen en doelmatigheid van de innameplicht. Volledige beoordeling van de varianten is opgenomen in Bijlage A.
  In Hoofdstuk 4 presenteren we de conclusies en aanbevelingen.

2 Huidige situatie

Samenvatting hoofdstuk
In dit hoofdstuk kijken we naar de huidige situatie rondom de inzameling van lege flessen en blikjes in Nederland. We zien dat er jaarlijks **circa 4,2 miljard** flessen en blikjes worden verkocht. Statiegeld-verpakkingen zijn op vele duizenden locaties te verkrijgen. Verreweg de meeste flessen en blikjes worden bij supermarkten verkocht. Er is geen wettelijke innameplicht. Producentenorganisatie Verpact heeft inname georganiseerd middels bilaterale afspraken met innamepunten, in de praktijk vooral supermarkten.
Er kan beperkt worden ingeleverd op andere plaatsen zoals scholen, kleine winkels en in de openbare ruimten. Ook komen er op steeds meer plaatsen bulkmachines waar grote hoeveelheden kunnen worden ingeleverd. Naast **zo'n 7.660** terugbetalende innamepunten zijn er ook zo'n **20.000** plaatsen waar consumenten hun lege verpakkingen kunnen inleveren, maar geen statiegeld terugkrijgen, onder meer donatiebakken. In 2029 gaan de verplichtingen uit de PPWR betreffende statiegeld in werking. Hierdoor wordt een verplichting tot inname opgelegd aan einddistributeurs van statiegeldverpakkingen, ofwel de verkooppunten.

2.1 Statiegeldbeleid

2.1.1 Huidige regelgeving

We lichten op hoofdlijnen de huidige statiegeldregelgeving toe. Een volledig overzicht van het juridische kader rondom statiegeld is opgenomen in de Evaluatie Statiegeld.
De juridische regelgeving rondom statiegeld op drankverpakkingen is opgenomen in het Besluit beheer verpakkingen 2014 (Bbv) (Rijksoverheid, 2025). Daarnaast zijn enkele artikelen uit het Bbv nader uitgewerkt in het Regeling beheer verpakkingen (Rbv) (Rijksoverheid, 2024a). Er is geen verplichting tot inname opgenomen in de huidige regelgeving.

Verantwoordelijkheid en uitvoering. Vanuit het Bbv worden producenten en importeurs verantwoordelijk gesteld voor het in rekening brengen en terugbetalen van statiegeld. **Verpact** geeft namens producenten en importeurs collectief uitvoering aan de statiegeld-verplichtingen. Verpact heeft **Statiegeld Nederland** aangewezen als uitvoeringsorgani-satie met betrekking tot de uitvoering van de statiegeldverplichtingen van producenten en importeurs.

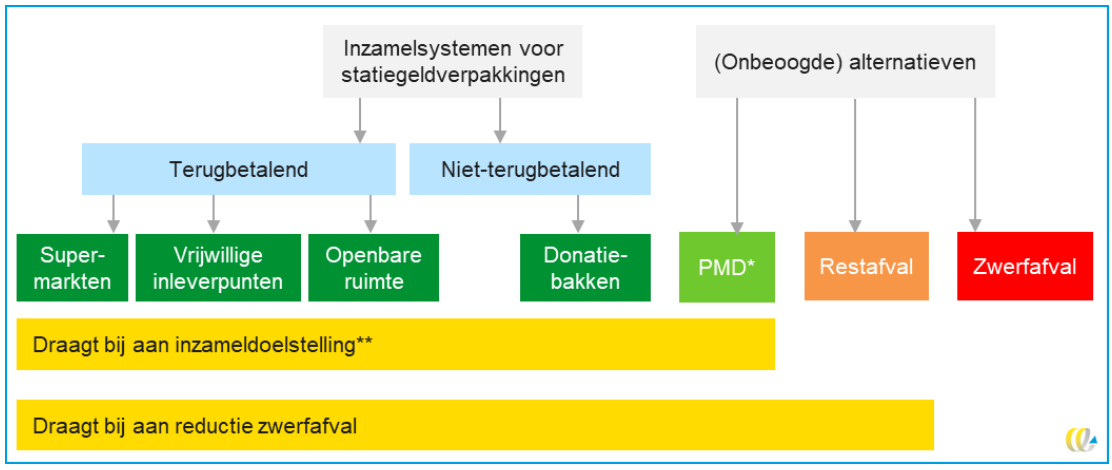
Markering. Vanuit artikel 15 lid 2 Bbv is het wettelijk vastgelegd dat er duidelijk en onuit-wisbaar op de verpakking wordt gezet dat de verpakking onder het statiegeldsysteem valt. In Nederland zijn verpakkingen voorzien van een EAN-code en een statiegeldlogo op blik en fles.

Toezicht en handhaving. In Nederland houdt de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) toezicht op de regels rondom statiegeld. Hierbij werken ze samen met de Belastingdienst en Douane. De producenten en importeurs hebben hun verplichtingen ondergebracht bij Verpact via een 'algemeen verbindend verklaring van een overeenkomst over een afvalbeheerbijdrage' (AVV). De controle van de ILT vindt daarom plaats bij Verpact. Verkooppunten van statiegeldverpakkingen hebben geen wettelijke verplichting om statiegeld te heffen, de producent of importeur blijven hiervoor verantwoordelijk.
Op het moment dat een producent of importeur zich niet aan de verplichtingen houdt, kan de ILT verschillende handhavingsmaatregelen treffen.[1] De ILT handhaaft op vier verplichtingen voor de producenten en importeurs:

1. Het behalen van de inzamelnorm van 90% voor blikjes en kunststof flessen.[2]
2. Organiseren dat lege verpakkingen worden ingenomen onder teruggave van het betaalde statiegeld.
3. Het in rekening brengen van statiegeld.
4. Het aanbrengen van een statiegeldlogo op de verpakking.

Een versimpelde weergave van welke inzameling wel óf niet bijdraagt aan de inzamelnorm van 90% is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1 – Innamepunten statiegeldverpakkingen én bijdragen aan doelstellingen (versimpeling)

* Maximaal 5% van de flessen en 10% van de blikjes die via het PMD worden ingezameld mogen meetellen bij de inzameldoelstelling (percentage in kg).

** Een deel van de kunststof flessen (onder meer zuivel en sappen) valt niet onder de verplichte statiegeldregelgeving, maar telt wel mee voor de inzameldoelstelling.

[1] Deze worden verder toegelicht in de Evaluatie Statiegeld
[2] De inzamelnorm geldt voor álle kunststof drankflessen en metalen drankverpakkingen, niet alleen voor verpakkingen die onder de statiegeldregeling vallen.

2.1.2 Toekomstige regelgeving: PPWR

In februari 2025 is de PPWR in werking getreden, de verplichtingen voor statiegeld (artikel 50) zullen vanaf 2029 ingaan. Wanneer Nederland in 2029 al 90% van de inzameldoelstelling behaalt, hoeven ze niet aan de artikelen in Bijlage X te voldoen. In de praktijk zal in 2027 uiterlijk 90% ingezameld moeten worden, omdat deze cijfers halverwege 2028 pas officieel bevestigd kunnen worden. De PPWR gaat over alle verpakkingen ongeacht van welk materiaal ze gemaakt zijn, met als doel de hoeveelheden verpakkingen en afval tot een minimum te beperken en tegelijkertijd het gebruik van primaire grondstoffen te verminderen en zo de overgang naar een circulaire, duurzame en concurrerende economie te bevorderen. Hierin wordt de volledige levenscyclus van verpakkingen meegenomen, van ontwerp tot hergebruik en recycling. Een aantal artikelen uit de PPWR zijn relevant voor de inzameling van statiegeldverpakkingen in Nederland, deze zijn opgenomen in Tabel 2.

Tabel 2 – Relevante PPWR artikelen met betrekking tot statiegeldverpakkingen

Artikel PPWR	Onderwerp	Wettekst
Artikel 50, lid 3	Vrijstelling horeca statiegeld	Lidstaten kunnen marktdeelnemers in de horecasector ervan vrijstellen statiegeld in rekening te brengen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan: a) de statiegeldverpakking wordt ter plaatse geopend; b) het product wordt ter plaatse geconsumeerd, en c) de lege statiegeldverpakking wordt ter plaatse ingeleverd.
Bijlage X, punt B	Toegang statiegeldsysteem	De governanceregels maken het mogelijk dat alle marktdeelnemers die aan het systeem willen deelnemen, onder eerlijke voorwaarden gelijke toegang tot het systeem kunnen krijgen, mits zij verpakkingen op de markt aanbieden die behoren tot een soort verpakking of een verpakkingscategorie waarvoor het systeem geldt.
Bijlage X, punt L	Verplichting inzameling	De lidstaten zorgen ervoor dat einddistributeurs verplicht zijn statiegeldverpakkingen van het verpakkingsmateriaal en -formaat dat zij verdelen te accepteren en eindgebruikers het statiegeld terug te geven wanneer de statiegeldverpakking wordt ingeleverd, tenzij eindgebruikers over even toegankelijke middelen beschikken om het statiegeld na het gebruik van de statiegeldverpakking terug te laten betalen via een van de inzamelkanalen die, wat betreft verpakkingen van levensmiddelen, recycling van levensmiddelenkwaliteit waarborgen en daartoe door de nationale autoriteiten zijn erkend. Deze verplichting geldt niet wanneer de verkoopoppervlakte eindgebruikers niet in staat stelt statiegeldverpakkingen in te leveren. Einddistributeurs moeten lege verpakkingen van de door henzelf verkochte producten evenwel altijd terugnemen.

Artikel PPWR	Onderwerp	Wettekst
Bijlage X, punt M	Inleveren zonder nieuwe aankoop	De eindgebruiker kan de statiegeldverpakking inleveren zonder goederen te hoeven kopen; het statiegeld wordt aan de eindgebruiker teruggegeven.
Bijlage X, punt N	Etikettering statiegeldverpakkingen	Alle statiegeldverpakkingen die moeten worden ingezameld in het kader van een statiegeldsysteem zijn duidelijk geëtiketteerd, zodat eindgebruikers gemakkelijk kunnen vaststellen dat die verpakkingen moeten worden ingeleverd.
Bijlage X, los	Aanvullende nationale eisen ter realisatie van doelstelling	Naast de minimumeisen kunnen de lidstaten waar nodig aanvullende eisen vaststellen om ervoor te zorgen dat de doelstellingen van deze verordening worden verwezenlijkt, met name wat betreft het verbeteren van de zuiverheid van ingezameld verpakkingsafval, het terugdringen van zwerfvuil of het verwezenlijken van andere doelstellingen van de circulaire economie

2.1.3 Recente ontwikkelingen

In september 2025 heeft staatssecretaris Aartsen Verpact verzocht een aanpak voor de verbetering van het statiegeldsysteem te presenteren (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2025b). Hierbij werden in het bijzonder oplossingen voor het tekort aan makkelijk bereikbare innamepunten en de opengebroken prullenbakken uitgevraagd. Verpact heeft hier gehoor aan gegeven en presenteerde eind november 2025 de ‘Totaalaanpak Statiegeld’.

Naast algemene verbetering van het statiegeldsysteem bevat de totaalaanpak van Verpact maatregelen om het inzamelrendement te verhogen om daarmee aan de wettelijke inzameldoelstelling van 90% te voldoen. In 2024 en 2025 heeft de ILT lasten onder dwangsom opgelegd aan Verpact gezien de wettelijke inzameldoelstelling van 90% tot dusver niet behaald is (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2025a).

De gepresenteerde totaalaanpak bevat verschillende verbeteringen van het statiegeldsysteem (Verpact, 2025c). Met betrekking tot het vergroten van de dichtheid van uitbetalende innamepunten streeft Verpact naar het verhogen van de dichtheid van uitbetalende innamepunten van 1 per 3.500 inwoners naar 1 per 1.800 inwoners én het aanpakken van zwerfafval rondom hotspots. Het verhogen van het aantal innamepunten wordt onder meer gerealiseerd door:

- een verdubbeling van het aantal uitkerende innamepunten van 5.100 naar 10.500;
- een toename van het aantal Retourshops (‘statiegeldwinkels’) van 17 naar 60;
- plaatsen van bulk-RVM’s op drukke plekken in de publieke ruimten;
- actieve innamepunten en teams op grote en middelgrote evenementen en festivals;
- een maatwerkaanpak voor de grootste lokale problemen, in samenwerking met de vier grote steden;
- meer donatiepunten bij verenigingen, scholen en drukke stedelijke locaties.

Hiernaast richt de aanpak zich op:

- verbeteren van de service richting de consument, denk hierbij aan inname van beschadigde verpakkingen en een Statiegeld Nederland app;
- het stimuleren van inlevergedrag bij de consument, door onder andere beloningsacties, lokale communicatie, lesprogramma's en een jongerencampagne;
- regelmatige communicatie rondom inspanningen, resultaten en voortgang.

Verpact gaat aan de slag met de uitvoering van de totaalaanpak; de Staatssecretaris van IenW zal de voortgang monitoren.

2.2 Statiegeldsysteem

2.2.1 Waar worden statiegeldverpakkingen verkocht?

In Nederland geldt er statiegeld op kunststof flessen en blikjes. In 2023 werden er in Nederland circa **1.091 miljoen** kleine kunststof statiegeldflessen en circa **752 miljoen** grote kunststof statiegeldflessen verkocht die onder het statiegeldsysteem vallen.

In de laatste drie kwartalen van 2023 (sinds de invoering van statiegeld op drankblikjes in april 2023) werden er hiernaast circa 1.864 miljoen drankblikjes verkocht (Statiegeld Nederland, 2024). In het eerste kwartaal van 2024 werden 509 miljoen blikjes verkocht. Op jaarbasis worden er dus ongeveer **2.400 miljoen** blikjes op de markt verkocht. Het totaal aan verkochte blikjes en flesjes bedraagt dus circa **4,2 miljard** per jaar.

Statiegeldverpakkingen zijn dan ook op veel verschillende locaties te verkrijgen, hoewel een volledig overzicht van het aantal verkooplocaties ontbreekt. Een uitgebreid overzicht van de mogelijke verkooppunten is opgenomen in Bijlage C. De aantallen per type locatie dienen echter enkel ter illustratie van de spreiding van de verkoop van statiegeldverpakkingen. Zo zal er bijvoorbeeld niet op elk treinstation een horecaonderneming en/of automaat met statiegeldverpakkingen aanwezig zijn. Ook worden niet in elke horecalocatie of bij elke bouwmarkt statiegeldverpakkingen verkocht. Ook zit er overlap tussen groothandel en overige verkooppunten; een bij een groothandel verkochte verpakking kan direct worden geconsumeerd, maar ook nog via detailhandel of horeca worden doorverkocht.

Tabel 3 – Overzicht mogelijke verkooppunten statiegeldverpakkingen

Type	Voorbeelden	Aantal locaties	Bron
Supermarkten (incl. online levering)	Albert Heijn, Jumbo, Lidl, etc. (incl. op stations, tankstations)	2023: +/- 3.175	CBS statline
Slijterijen	Gall & Gall, Mitra, DirckIII	2023: +/- 1.288	CBS statline
Bouwmarkten	Gamma, Praxis, Karwei	2023: +/ - 643	CBS statline
Tuincentra	Groenrijk, Intratuin	2023: +/- 503	CBS statline
Overige retail	Action, Kruidvat, Hema	*onbekend*	

Type	Voorbeelden	Aantal locaties	Bron
Groothandel	Sligro, Makro, Hanos	2023: +/- 2093 (consumentenwaren)	CBS statline
Online	Thuisbezorgd, Flink, Bol.com	*onbekend*	
Horeca	Koffiezaken, terrassen, restaurants	2023: 16.230 (restaurant) 2023: 16.275 (fastfood/ijssalon, etc.) 2023: 8.255 (cafés)	CBS statline
Kantines/catering	Kantoorpanden, school-kantines, evenementen	2023:1.035 (kantines en contract catering) 2023: 19.360 (event catering)	CBS statline
Treinstation	Kiosk, overige horeca	+/- 400 stations in Nederland	NS
Tankstations	Shell, Esso, TinQ	2023: +/- 648	CBS statline
Bioscoop	Pathé, Kinepolis	2025: +/- 295	NVBF
Musea (horeca)	Rijksmuseum, NEMO	2023: +/- 733	CBS statline
Pret- en themaparken	Efteling, Duinrell, Walibi	2023: +/-320	CBS statline
Dierentuin	Blijdorp, Artis, Burgers' Zoo	2023: +/- 153	CBS statline
Zwembad	Zwembaden, wellnesscentra	2023: +/- 250 (zwembad)	CBS statline
Onderwijs	Middelbare scholen, mbo-scholen, hbo-scholen, universiteiten	2025:+/- 639 (voortgezet onderwijs) 2025: +/- 55 (MBO) 2025: +/- 36 (HBO) 2025: +/- 21 (WO)	CBS statline
Evenementlocaties	Ziggo Dome, Ahoy, concertzalen, festivals	2023: 584 (theaterzalen) 2023: 113 (stadion en evenement-hallen)	CBS statline
Openbare bibliotheken	-	2023: +/- 145	CBS statline
Ziekenhuizen	-	2025: +/- 113	Rijksoverheid
Sportkantines – en complexen	-	2020: +/- 13.000	Mulier Instituut

Op basis van deze lijst zien we een aantal hoofdcategorieën van verkooppunten:

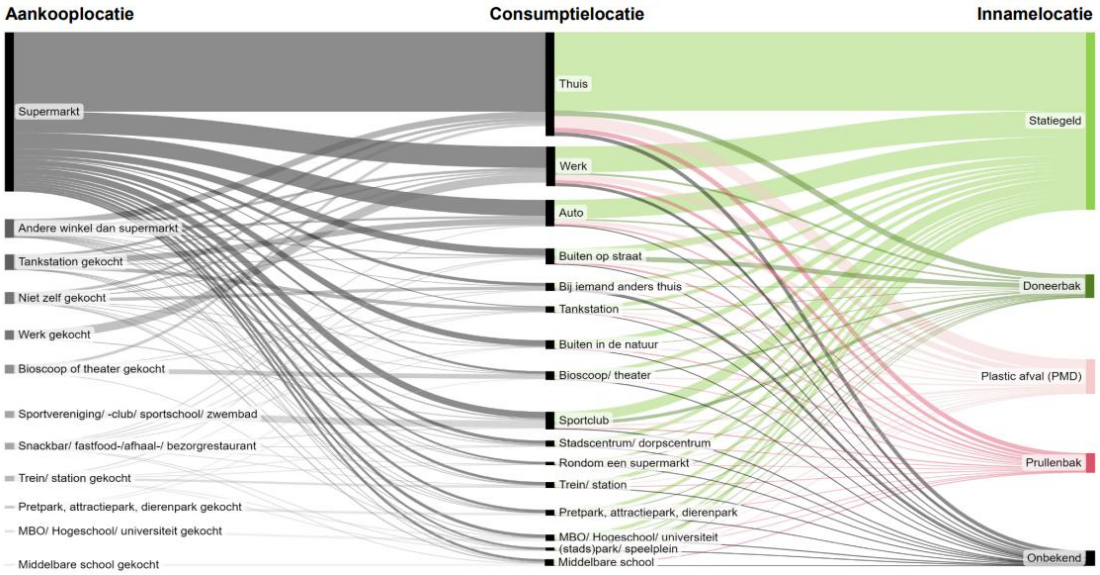
- **Retail via winkels:** Hieronder scharen we verkooppunten die statiegeldverpakkingen aanbieden in het winkelassortiment. Hier vallen bijvoorbeeld de supermarkten, de slijterijen, maar ook de tuincentra en bouwmarkten onder die statiegeldverpakkingen aanbieden.
- **Retail via drankautomaten:** Binnen deze categorie verkooppunten vallen alle verkooppunten die gebruik maken van een automaat met statiegeldverpakkingen, zoals scholen, stations en winkelcentra.

- **Horeca met consumptie niet ter plaatse:** Horeca die consumpties aanbiedt die onmiddellijk, maar niet ter plaatse worden geconsumeerd, zoals de kiosk op het station en het tankstation. Hierbij reist de statiegeldverpakking over het algemeen mee met de consument.
- **Horeca met consumptie ter plaatse:** In deze categorie gaat het om horeca-bedrijven die de statiegeldverpakkingen aanbieden voor consumptie ter plaatse. Voorbeelden zijn de bioscopen, de lokale bar die blikjes speciaalbier aanbiedt en de horeca aanwezig in musea. Hierbij verlaat de statiegeldverpakking het bedrijf en/of terrein in principe niet.

Voorgenoemde verdeling is slechts één van de mogelijke manieren om de verkooppunten in te delen op hoofdcategorieën. Wat opvalt is bijvoorbeeld dat veel verkooppunten binnen meerdere categorieën vallen. Zo kan een tuincentrum onderdeel uitmaken van *retail via winkels* door bijvoorbeeld statiegeldverpakkingen aan te bieden bij de kassa, maar ook van *horeca met consumptie ter plaatse,* als ze in hun lokale café ook statiegeldverpakkingen aanbieden. Ook bij bijvoorbeeld scholen kan er sprake zijn van *retail via automaten* en *horeca met consumptie ter plaatse* via de kantine.

Uit een enquête voor de Evaluatie Statiegeld (CE Delft, 2025) blijkt dat het merendeel van aankopen van statiegeldverpakkingen bij de supermarkt gedaan wordt (57%). Hiernaast wordt 12% bij een winkel onderweg (bijvoorbeeld kiosk, tankstation) aangeschaft, 11% bij de sportvereniging, 11% bij drankautomaten (bijvoorbeeld in scholen) en 10% in de horeca. Tenslotte wordt 7% aangeschaft in een andere winkel. Deze cijfers laten zien waar de aankopen worden gedaan, maar zeggen niets over de hoeveelheid blikjes of flessen die per aankoop worden gedaan. Waarschijnlijk ligt dit hoger bij supermarkten, waardoor een groter deel van de flessen en blikjes bij supermarkten wordt verkocht. Voor enkele bedrijven zien we dat de verkoop van statiegeldverpakkingen een kernactiviteit is, zoals bij supermarkten, kiosken, winkels bij tankstations en drankautomaten. Bij andere bedrijven is de verkoop van statiegeldverpakkingen meer een randactiviteit, zoals bij bouwmarkten en drogisterijen. Figuur 2 bevestigt het beeld dat de meeste verpakkingen, in dit geval kleine kunststof flessen, bij de supermarkt worden gekocht.

Figuur 2 – Indicatieve massabalans van kleine kunststof flessen

Bron: PWC voor Verpact (2024)

2.2.2 Hoe worden statiegeldverpakkingen nu ingezameld?

Verschillende innamepunten

In Nederland zijn producenten en importeurs verantwoordelijk voor de inname van statiegeldverpakkingen. Deze verantwoordelijkheid is belegd bij Verpact en Statiegeld Nederland, die de operationele uitvoering verzorgen (CE Delft, 2025). Zoals eerder toegelicht is er geen wettelijke verplichting tot inname. Wel zijn producenten verantwoordelijk voor het halen van de 90% inzameldoelstelling en daarmee dus voor het organiseren van de inzamellogistiek. Verpakkingen worden ingezameld om hierna te worden gerecycled. Gescheiden inzameling, via het statiegeldsysteem, leidt tot zuivere materiaalstromen, waardoor recycling van blik (aluminium en staal) en PET-flessen beter mogelijk is.
In Nederland zijn er verschillende manieren waarop consumenten statiegeldflessen- en blikjes binnen het statiegeldsysteem kunnen inleveren:

- **Inzamelsystemen supermarkten.** Consumenten kunnen zelf fysiek in de winkel hun statiegeldverpakkingen inleveren bij een statiegeldmachine (RVM). De consument ontvangt een kwitantie die ingeleverd kan worden bij de kassa voor geld of ter verrekening bij de boodschappen. Consumenten krijgen ook vaak de optie om het statiegeld te doneren aan een goed doel. Wanneer men boodschappen online bestelt, is er een optie om de opgespaarde statiegeldverpakkingen aan de boodschappenbezorger mee te geven. Het statiegeld wordt dan direct met de consument verrekend. Op dit moment vindt terugbetalende inname grotendeels plaats bij supermarkten.

- **Inzamelsystemen vrijwillige inzamelaars.** Consumenten kunnen hun statiegeld ook fysiek inleveren bij vrijwillige inzamelaars, zoals parcelshops, die zich hebben aangesloten bij Statiegeld Nederland als innamepunt. Op deze locaties staat dan een statiegeldmachine, óf worden statiegeldverpakkingen handmatig ingenomen door de werknemers in de winkel. De inzamelpunten zijn niet verplicht om het statiegeld terug te betalen, het aandeel dat statiegeld uitkeert is onbekend.
- **Inzamelsystemen (semi-)openbare ruimte.** Consumenten kunnen statiegeldverpakkingen fysiek inleveren bij inzamelsystemen op openbare plekken of andere plekken die breed toegankelijk zijn, statiegeld wordt via een Tikkie (via een QR-code op de automaat) direct teruggestort op de rekening van de consument. Net als bij supermarkten kan de consument ervoor kiezen om het statiegeld te doneren aan het goede doel.
  - Voorbeelden van inzamelsystemen op openbare plekken zijn de statiegeldmachines op grote NS-treinstations (bijvoorbeeld Rotterdam Centraal), statiegeldmachines op open festivals en grote evenementen zoals carnaval, bulkmachines, bij bijvoorbeeld tankstations of bouwmarkten, en statiegeldmachines nabij stranden.
- **Donatiebakken.** Consumenten kunnen hun statiegeldverpakkingen inleveren bij donatiebakken. Deze staan op verschillende soorten plekken. Zo kunnen sportverenigingen bijvoorbeeld donatiebakken aanvragen om extra geld op te halen voor de sportvereniging en staan er donatiebakken voor het goede doel in openbare bibliotheken.

Tekstkader 1 – Inschatting verwachte retourvolumes per verkooppunt: PET 2017

In 2019 is er door EY-Parthenon onderzoek gedaan naar de systeeminrichting van het uitbreiden van statiegeld op PET-flessen in Nederland (EY-Parthenon, 2019). In dit onderzoek werd het retourvolume (totale schatting van 1,5 miljard verpakkingen) van grote en kleine flessen per verkooppunt anno 2017 indicatief ingeschat op:

- **Retail:** circa 81-84% bij grote supermarkten (>200 m^2), 0-3% bij kleine supermarkten (<200 m^2), retail via groothandel (1%), retail groot overig (1%), retail klein overig (0%).
- **Onderweg:** treinstations bemand verkoop (2%), overig ov-station (0%), bemande tankstations langs de snelweg 0%, overige bemande tankstations (1%).
- **Catering en kantines:** grote professionele catering (3%), kleine catering (4%).
- **Horeca**: eet- en drankgelegenheden, hotels, etc. circa 1%.
- **Fastfood:** snackbar, fastfoodketen, lunchroom, etc. circa 1%.
- **Vrije tijd:** verenigingen en vrije tijd overig, circa 0%.

In 2024 was het voor consumenten mogelijk om bij circa 27.000 innamepunten[3] in Nederland statiegeldverpakkingen in te leveren (Verpact, 2025b). Consumenten kunnen de innamelocaties online vinden via de Locatiewijzer van Statiegeld Nederland (2025b). De donatiebakken zijn hier niet in meegenomen.

- Bij circa 20.000 locaties gaat het om locaties waar statiegeldverpakkingen gedoneerd worden aan het goede doel of een sportvereniging, hierbij wordt er dus geen statiegeld uitgekeerd (Verpact, 2025d).
- Een overzicht van het aantal betalende innamepunten (per 4 december 2025) is opgenomen in Tabel 4. Van de innamepunten is 82% gevestigd in supermarkten.

Tabel 4 – Aantal betalende innamepunten per locatie per 4 december 2025

Type locatie	#RVM's	#Bulk machines	#Handmatig terugbetalend	#Totaal innamepunten
Attractieparken en leisure	54			54
Bouwmarkten en tuincentra	20	7		27
Evenementlocaties en vakantieparken	120	2	32	154
Groothandel food	22	14	83	119
Kantoren en bedrijfsrestaurants	56	1		57
Milieustraat en recycling	6	20	1	27
Non-food retail en detailhandel	117	11	25	153
Onderwijs	272		1	273
Retourshop	14	6		20
Stations en luchthavens	33			33
Supermarkt	5.840	10	445	6.295
Tankstation en carwash	85	14	349	448
Totaal	**6.639**	**85**	**936**	**7.660**

Bron: Interview statiegeld Nederland (2025)

Vergoedingen voor innamepunten

Statiegeld Nederland vergoedt de innamepunten voor inname.[4] Zij zijn hier niet wettelijk tot verplicht. Het uitkeren van deze vergoedingen is een keuze van de UPV-uitvoerder Verpact. De handling fees verschillen per type innamepunt (zie Tabel 5). De vergoedingen worden gefinancierd via producenten en importeurs van blikjes en kunststofflessen.

[3] Met een innamepunt wordt een RVM of handmatig terugbetalend innamepunt bedoeld. Een locatie met meerdere RVM's telt als meerdere innamepunten.

[4] In de Totaalaanpak Statiegeld van Verpact wordt er in de ambities ook verwezen naar een '*volledige vergoeding bij innamepunten ten behoeve van technische voorzieningen, vergunningen, lokale promotie en activatie*'.

De vergoedingen komen grotendeels overeen met de kosten die eerder zijn berekend (CE Delft, 2017). Ook zijn hierover weinig klachten hoorbaar vanuit de innamepunten. Hiermee lijken de tarieven (grotendeels) kostenreflectief. Verpact zegt ook bij een eventuele innameplicht kostenreflectieve en kosteneffectieve onkostenvergoedingen te blijven uitkeren.

Tegelijkertijd is bekend dat Verpact moeite ervaart om verkooppunten te stimuleren om verpakkingen in te zamelen. Dit wijst erop dat voor sommige verkooppunten de vergoeding onvoldoende opweegt tegen de inspanning en organisatorische lasten die de inname van statiegeldverpakkingen met zich meebrengt.

Tabel 5 – handling fees 2025 per type innamepunt

Locatie	Type inname	Fles (cent/fles)	Blik (cent/blik)
Out-of-Home en Cateraar of Cateringlocatie	Handmatig	3	3
	RVM niet compacteren	2,02 (grote fles) 2,93 (kleine fles)	0,88
	RVM met compacteren	2,83 (grote fles) 3,97 (kleine fles)	1,07
Retail en Cash & Carry	Handmatig	3	3
	RVM niet compacteren, compacteren op DC[5]	4,02 (grote fles) 2,27 (kleine fles)	1,98
	RVM niet compacteren, compacteren op CTC[6]	3,09 (grote fles) 1,76 (kleine fles)	1,59
	RVM met compactor, balen op DC	2,07 (grote fles) 1,78 (kleine fles)	1,51
	RVM met compactor, balen op CTC	1,83 (grote fles) 1,65 (kleine fles)	1,41
	RVM met compactor, sorteren op DC	2,75 (grote fles) 2,29 (kleine fles)	1,78
	Grossiertransport	3,91 (grote gossier) 5,73 (kleine grossier)	1,25 (grote grossier) 1,83 (kleine grossier)

Bron: (Statiegeld Nederland, 2025a)

[5] DC verwijst naar distributiecentrum.
[6] CTC verwijst naar centraal telcentrum.

3 Analyse van varianten innameplicht

Samenvatting

In dit hoofdstuk introduceren we vier varianten van een innameplicht en toetsen we ze op effectiviteit, uitvoerbaarheid en effecten op consumenten en verkooppunten. We zien dat een variant zonder uitzonderingen het meest bijdraagt aan de inzameldoelstelling, ook is het beter handhaafbaar en gemakkelijk voor de consument. Effecten voor verkooppunten, die verplicht moeten gaan innemen, zijn het grootst. Daarnaast profiteren partijen die al statiegeldverpakkingen innemen, omdat de inzameling en lasten beter worden verdeeld.

Uitzonderingen maken het systeem minder goed uitvoerbaar en handhaafbaar. Afhankelijk van de uitzondering verlaagt het de belasting voor het verkooppunt, terwijl het gemak voor de consument en de doeltreffendheid afnemen ten opzichte van een situatie zonder uitzonderingen. Een innameplicht leidt vermoedelijk tot iets hogere systeemkosten per ingezamelde verpakking, maar zal het inzamelsysteem verbeteren. Bij elke variant zijn er verschillende voorwaarden en overwegingen voor de invulling en eventuele invoering van een innameplicht.

3.1 Innameplicht

Onder een wettelijke innameplicht verstaan we dat verkooppunten van statiegeldverpakkingen **verplicht** zijn om consumenten de optie te geven om statiegeldverpakkingen in te kunnen leveren en het statiegeld terug te betalen. Dit kan zowel handmatig als middels innameapparatuur. In het onderzoek gaan we uit van een mogelijkheid tot terugbetaling bij de innameplicht. Dit is in lijn met de PPWR. Deze definitie van de innameplicht gebruiken we als uitgangspunt bij de verschillende varianten die later in het hoofdstuk worden beschreven.

In de huidige situatie geldt er geen wettelijke innameplicht; verkopers van statiegeldverpakkingen zijn niet verplicht om statiegeldverpakkingen in te nemen en de consument een optie tot terugbetaling te geven. Inname is momenteel geregeld via bilaterale afspraken tussen Verpact en innemende partijen.

Ten opzichte van de huidige situatie betekent een innameplicht in de praktijk dat verkooppunten van statiegeldverpakkingen de volgende activiteiten gaan uitvoeren:

- Innemen en verzamelen van statiegeldverpakkingen:
  - Een verkooppunt mag ervoor kiezen om maximaal tien verpakkingen per klant te accepteren.
- Statiegeld uitbetalen of verrekenen met de consument.
- Volle zakken meegeven aan de groothandel.
- Zakken en sluitstrips bestellen.
- Administratie.
- Ruimte reserveren voor volle statiegeldzakken en/of innameapparatuur.
- (In geval van RVM) onderhoud- en schoonmaakwerkzaamheden.

De innameplicht zal ook effect hebben op Verpact. Verpact kan bij een innameplicht eenvoudiger nieuwe innamelocaties realiseren. Hierdoor kunnen ze makkelijker voldoen aan hun wettelijke inzameldoelstellingen. Tegelijkertijd moet Verpact wel meer innamepunten faciliteren binnen haar logistieke en administratieve systemen, bijvoorbeeld het verrekenen van statiegeld met meer partijen en het registreren van innamepunten.

Tekstkader 2 – Innameplicht in het buitenland

> In veel Europese landen met statiegeldsysteem geldt een wettelijke innameplicht voor verkooppunten van statiegeldverpakkingen, Nederland is hierop één van de uitzonderingen. De invulling van deze innameplicht verschilt per land. Finland heeft bijvoorbeeld een innameplicht zonder uitzonderingen; alle verkooppunten moeten innemen. Andere landen, zoals Duitsland, Estland, Kroatië en Litouwen, hebben bepaalde verkooppunten uitgezonderd op basis van bijvoorbeeld winkelvloeroppervlakte. Ook zijn er landen die bepaalde sectoren of verkooppunten, zoals horeca, uitzonderen. Alleen Zweden heeft geen wettelijke verplichting tot inname. In de praktijk is hier één innamepunt per 800 inwoners, wat wijst op een grote bereidheid tot inname. Varianten uit het buitenland worden verder toegelicht in Bijlage A.

3.2 Varianten en toetsingscriteria

In het onderzoek gaan we verder in op vier varianten van de innameplicht. Daarnaast introduceren we de verschillende scoringscriteria toe, waarop we deze varianten zullen toetsen. Een overzicht van de vier varianten is opgenomen in Tabel 6.

Tabel 6 – Varianten innameplicht

Variant	Beschrijving
Innameplicht zonder uitzonderingen	Bij de innameplicht zonder uitzonderingen wordt elk verkooppunt van statiegeldverpakkingen verplicht om statiegeldverpakkingen in te nemen en de consument de optie te geven tot terugbetaling.
Innameplicht, met uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte	Bij de innameplicht met uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte worden verkooppunten op individueel niveau beoordeeld of deze moeten voldoen aan de innameplicht. Wanneer verkooppunten onder de grens van verkoopoppervlakte zitten, zijn deze niet verplicht om statiegeldverpakkingen van consumenten in te nemen tegen terugbetaling, en vice versa. In deze variant gaan we uit van verkoopoppervlakte als meeteenheid voor oppervlakte.
Innameplicht, met uitzondering voor specifieke sectoren	In deze variant van de innameplicht worden specifieke sectoren op basis van verschillende gronden uitgezonderd voor de innameplicht, verkooppunten binnen deze sectoren zijn niet verplicht om statiegeldverpakkingen van consumenten in te nemen tegen terugbetaling. In deze variant verkennen we de uitzondering van horeca consumptie ter plaatse, online bezorging door pakketbezorging, en drankautomaten die niet bij een (bemand) verkooppunt horen.
Innameplicht, met uitzondering als aan bepaalde voorwaarden is voldaan	Bij een innameplicht met uitzonderingen op basis van bepaalde voorwaarden, worden verschillende verkooppunten uitgezonderd als ze aan deze voorwaarden voldoen. In deze variant verkennen we de voorwaarde: uitzondering wanneer verschillende nabijgelegen verkooppunten gezamenlijk één innamepunt hebben gerealiseerd op basis van bindende afspraken.

Om een eenduidig beeld te schetsen van de voor- en nadelen van de verschillende varianten, hebben we deze getoetst aan de hand van vier verschillende criteria:

1. **Effectiviteit:** Deze bestaat uit twee onderdelen:
   - **Bijdrage aan de inzameldoelstelling:** Een variant levert een bijdrage aan de inzameldoelstelling als hierdoor een groter aandeel lege flessen en blikjes worden ingeleverd. Theoretisch kan extra inzameling via PMD ook bijdragen. Deze inzameling laten we echter buiten beschouwing, omdat zij geen direct gevolg is van de innameplicht. Een verschuiving van PMD naar het statiegeldsysteem beschouwen we wél als effectief, omdat PMD-inzameling beperkt meetelt in de inzameldoelstelling.[7]
   - **Bijdrage aan de reductie van zwerfafval:** Een variant draagt bij aan de reductie van zwerfafval als meer verpakkingen via het statiegeldsysteem worden ingeleverd en minder in het zwerfafval terechtkomen.
2. **Uitvoerbaarheid:** Hier beschouwen we de uitvoerbaarheid voor de rijksoverheid. Hierbij kijken we onder andere naar uitvoerbaarheid en richten we ons op vragen zoals: is een vorm van deze variant al uitgevoerd in het buitenland? En wat zijn aandachtspunten in de afbakening van de variant? Daarnaast kijken we of de juiste middelen bestaan om de variant te organiseren en handhaven.
3. **Gemak voor consumenten:** Per variant gaan we in op het gemak voor de consument. Hoe verandert het inlevergemak ten opzichte van de huidige situatie én is duidelijk voor consumenten waar ze hun verpakkingen in kunnen leveren? Ook kijken we naar mogelijkheden om het consumentengemak eventueel te vergroten.
4. **Effect op verkooppunten:** Tenslotte onderzoeken we per variant wat het effect is van de innameplicht op de verschillende verkooppunten van statiegeldverpakkingen. Hierbij beschouwen we zowel de effecten op bestaande inzamelpunten als de effecten op nieuwe inzamelpunten.

3.3 Uitkomsten analyse varianten

Een overzicht van de uitkomsten van de vier varianten op basis van de verschillende beoordelingscriteria is opgenomen in Tabel 7. Hierin zijn de effecten van de vier verschillende varianten afgezet tegen de huidige situatie. Zo zou een *innameplicht zonder uitzonderingen* een aanzienlijke bijdrage leveren aan de inzameldoelstelling *(effectiviteit)* ten opzichte van de huidige situatie, zoals aangegeven met +++. In Paragraaf 3.4 worden de effecten van de varianten op hoofdlijnen geschetst, de volledige analyse per variant staat in Bijlage A.

[7] Zoals eerder toegelicht in hoofdstuk 2 mag maximaal 5% van de flessen en 10% van de blikjes die via het PMD worden ingezameld meetellen bij de inzameldoelstelling (percentage in kg).

De analyse van de verschillende varianten biedt een concreet overzicht van de effecten van de verschillende varianten van de innameplicht. In dit onderzoek presenteren we enkel de mogelijke effecten, we maken geen onderlinge afwegingen tussen de verschillende varianten van de innameplicht.

Tabel 7 – Uitkomsten varianten

	Effectiviteit: bijdrage aan inzameldoelstelling	Effectiviteit: effect op zwerfafval	Uitvoerbaarheid	Gemak voor consumenten	Effect op verkooppunten
Innameplicht zonder uitzonderingen	+++	+++	0**	+++	- - -
Innameplicht op basis van verkoopoppervlakte*	++	++	-	+	- -
Innameplicht met sectorale uitzonderingen*	++	++	- -	++	-
Innameplicht onder voorwaarden*	++	++	- -	+	-

* Effecten hangen sterk samen met hoe de innameplicht wordt gedefinieerd, oftewel wat is de grens voor de winkelvloeroppervlakte en welke sectoren worden uitgezonderd. Hetzelfde geldt voor de voorwaarden, waaronder verkooppunten kunnen worden uitgezonderd van de innameplicht.

** Effect is neutraal ten opzichte van een statiegeldsysteem zonder innameplicht.

3.4 Effecten varianten op hoofdlijnen

In deze paragraaf geven we een beeld van de effecten per variant van de innameplicht op hoofdlijnen. De uitgebreide analyse per variant is opgenomen in Bijlage A.

Innameplicht zonder uitzonderingen

De effecten van een innameplicht zonder uitzonderingen ten opzichte van de huidige situatie zijn gepresenteerd in Tabel 8. De volledige analyse van deze variant is opgenomen in Bijlage A.1.

Tabel 8 – Innameplicht zonder uitzonderingen – effecten op hoofdlijnen

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effectiviteit (+++)	• Toename in het aantal innamepunten vermoedelijk op strategische (drukbezochte) locaties. alle verkooppunten moeten innemen, wat de afstand van consument tot inname-punt vermindert. Dit heeft een positief effect op inzamelresultaat en reductie van zwerf-afval. • De lasten worden gelijkmatiger verspreid. Er treedt een (beperkte) verschuiving van inname statiegeldverpakkingen via supermarkten naar nieuwe innamepunten; er komen immers meer innamepunten bij een innameplicht.
Uitvoerbaarheid (0)	• Variant is in lijn met het systeem in Denemarken, Finland en Noorwegen en daarom vermoedelijk ook uitvoerbaar in Nederland. • Variant is in lijn met de PPWR en daarmee vermoedelijk haalbaar in Nederland. • Hoge mate van handhaafbaarheid, want er zijn geen uitzonderingen op de innameplicht. • De innameplicht vergroot de handhavingstaak van ILT, maar maakt het voor Verpact eenvoudiger om de wettelijke inzameldoelstellingen te behalen.
Gemak voor consumenten (+++)	• Toename met duizenden innamepunten, alle verkooppunten van statiegeldverpakkingen gaan innemen. Hierdoor neemt het consumentengemak toe t.o.v. de huidige situatie. • Een innameplicht geeft een prikkel voor werkende innameapparatuur, omdat verkoop-punten de verpakkingen anders handmatig moeten innemen. • Variant biedt een hoge mate van duidelijkheid naar de consument; overal waar verpak-kingen gekocht kunnen worden, kunnen deze ook ingeleverd worden.
Effect op verkooppunten (- - -)	• Additionele lasten voor nieuwe innamepunten: organisatie retourlogistiek, aanpassingen in de fysieke ruimte, administratieve kosten voor inname, etc. • Ongunstige verdelingseffecten: kleinere innamepunten worden evenveel belast als grotere innamepunten. • Ook sectoren waarvoor naleving duur is, moeten aan de innameplicht voldoen. Daardoor worden hoge kosten gemaakt, terwijl de extra opbrengst beperkt is. Dit komt de doelmatig-heid[8] niet ten goede. • Supermarkten, en andere bestaande innamepunten, worden (beperkt) ontlast door de realisatie van meer innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* extra klandizie voor nieuwe innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* verkooppunten waarbij de baten van de verkoop van statiegeldver-pakkingen niet opwegen tegen de kosten van inname, stoppen met de verkoop van statie-geldverpakkingen.
Specifieke aandachtspunten:	• Realisatie innameplicht bij branches zoals online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Bij de bezorging van maaltijden of andere producten is er sprake van een logistiek dienstverlener, bijvoorbeeld een bezorger die de statiegeldverpakking van het verkooppunt aan de consument levert. Drankautomaten worden vaak geëxploiteerd door een specifieke partij die de opbrengst krijgt en een vergoeding geeft aan de locatie. Het is nog niet duidelijk wie conform de PPWR de einddistributeur is.

[8] Doelmatigheid verwijst naar de vraag of het systeem zijn doelen bereikt tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

Innameplicht, met uitzondering op basis van oppervlakte

De effecten van een innameplicht met uitzondering op basis van oppervlakte ten opzichte van de huidige situatie zijn gepresenteerd in Tabel 9. De volledige analyse van deze variant is opgenomen in Bijlage A.2.

Tabel 9 – Innameplicht met uitzonderingen op basis van oppervlakte – effecten op hoofdlijnen

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effectiviteit (++)	• De toename in het aantal innamepunten hangt af van de grenswaarde voor oppervlakte. De toename an sich zal een positief effect hebben op het inzamelresultaat en de reductie van zwerfafval. Naarmate de grenswaarde toeneemt, zal de additionele effectiviteit ten opzichte van de huidige situatie afnemen. • De lasten worden gelijkmatiger verspreid. Er treedt een (beperkte) verschuiving van inname statiegeld-verpakkingen via supermarkten naar nieuwe innamepunten; er komen immers meer innamepunten bij een innameplicht.
Uitvoerbaarheid (-)	• Variant is in lijn met het systeem in Duitsland, Ierland, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Roemenië en Slowakije. • Variant vermoedelijk in lijn met PPWR, er is ruimte voor een uitzondering op basis van vloeroppervlakte óf een invulling van 'even toegankelijke middelen'. • Lijkt vooralsnog goed handhaafbaar: de AEEA-regeling dient als voorbeeld. Echter blijven er lastige grensgevallen bestaan (bijvoorbeeld winkels op NS-stations en attractieparken), waarbij het onduidelijk is wat het exacte verkoopoppervlakte is. • De innameplicht vergroot de handhavingstaak van ILT, maar maakt het voor Verpact eenvoudiger om de wettelijke inzameldoelstellingen te behalen.
Gemak voor consumenten (+)	• Toename in het aantal innamepunten is sterk afhankelijk van de beoogde grenswaarde, het consumentengemak neemt wel toe ten opzichte van de huidige situatie, in mindere mate dan in een variant zonder uitzonderingen. • Afhankelijk van de grenswaarde ontstaan er minder innamepunten op drukbezochte locaties omdat kleine verkooppunten vooral zijn gesitueerd op strategische locaties (bijvoorbeeld binnenstedelijk met veel geclusterde kleine verkooppunten; kiosken op stations). • Een innameplicht geeft een prikkel voor werkende innameapparatuur. • Variant biedt in mindere mate duidelijkheid voor de consument: geen eenduidige structuur, zoals bij een innameplicht zonder uitzonderingen of een uitzondering op basis van specifieke sectoren. Dit kan deels worden ondervangen met duidelijke visuele aanwijzingen, zoals posters op het winkelraam.
Effect op verkooppunten (- -)	• Additionele lasten voor nieuwe innamepunten: organisatie retourlogistiek, aanpassingen in de fysieke ruimte, administratieve kosten voor inname, etc. • Gunstigere verdelingseffecten, afhankelijk van de grenswaarde; kleinere verkooppunten worden ontzien. Dit effect treedt in mindere mate op met een lagere grenswaarde (zie Figuur 3). • Supermarkten, en andere bestaande innamepunten, worden (beperkt) ontlast door de realisatie van meer innamepunten. Dit effect zal in mindere mate optreden met een hogere grenswaarde. • *Mogelijk neveneffect:* extra klandizie voor nieuwe innamepunten, in mindere mate bij een hoge grenswaarde (er worden minder nieuwe innamepunten gerealiseerd). • *Mogelijk neveneffect:* verkooppunten waarbij de baten van de verkoop van statiegeldverpakkingen niet opwegen tegen de kosten van inname, stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen. Effect in mindere mate aanwezig dan bij een hoge grenswaarde van oppervlakte.

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Specifieke aandachtspunten	• Bepaling van de grenswaarde en meeteenheid voor (verkoop)vloeroppervlakte, waarbij aandacht is voor eventuele grensgevallen die niet goed in uitzondering passen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om attractieparken en/of dierentuinen met een spreiding van diverse kleinere horeca op een groter terrein. • Realisatie innameplicht bij branches zoals online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Bij de bezorging van maaltijden of andere producten is er sprake van een logistiek dienstverlener, bijvoorbeeld een bezorger die de statiegeldverpakking van het verkooppunt aan de consument levert. Drankautomaten worden vaak geëxploiteerd door een specifieke partij die de opbrengst krijgt en een vergoeding geeft aan de locatie. Het is nog niet duidelijk wie conform de PPWR de einddistributeur is.

Innameplicht, met uitzondering specifieke sectoren

De effecten van een innameplicht met uitzondering voor specifieke sectoren ten opzichte van de huidige situatie zijn gepresenteerd in Tabel 10. De volledige analyse van deze variant is opgenomen in Bijlage A.3.

Tabel 10 – Innameplicht met uitzonderingen voor specifieke sectoren – effecten op hoofdlijnen

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effectiviteit (++)	• De variant zorgt voor een toename in het aantal innamepunten ten opzichte van de huidige situatie, wel hangt de toename af van het aantal uitgezonderde partijen. De toename draag bij aan het behalen van de inzamelresultaat en de reductie van zwerfafval. • De lasten worden gelijkmatiger verspreid. Er treedt een (beperkte) verschuiving van inname statiegeldverpakkingen via supermarkten naar nieuwe innamepunten; er komen immers meer innamepunten bij een innameplicht.
Uitvoerbaarheid (- -)	• Variant is in lijn met het systeem in Duitsland, Ierland, Oostenrijk, Roemenië en Litouwen en lijkt daarmee uitvoerbaar in Nederland. • Variant mogelijk in lijn met PPWR, indien er ruimte is voor een uitzondering van sectoren binnen de invulling van ‘even toegankelijke middelen’. De variant is hierdoor mogelijk uitvoerbaar in Nederland. • Handhaving lijkt mogelijk, maar sommige bedrijven laten zich lastig afbakenen, omdat zij verschillende activiteiten uitvoeren (bijvoorbeeld tuincentra met horecafaciliteiten). Uitzondering lijkt hiermee gevoelig voor disputen. Hierbij kan mogelijk worden aangesloten op de SBI-codes, die ook staan geregistreerd bij de Kamer van Koophandel. • De innameplicht vergroot de handhavingstaak van ILT, maar maakt het voor Verpact eenvoudiger om de wettelijke inzameldoelstellingen te behalen.
Gemak voor consumenten (++)	• De variant zorgt voor een toename in het aantal innamepunten ten opzichte van de huidige situatie, wel hangt de toename af van het aantal uitgezonderde partijen. Het consumentengemak zal binnen deze variant toenemen ten opzichte van de huidige praktijk, maar minder dan bij een innameplicht zonder uitzonderingen • In het algemeen zal de variant in zekere mate duidelijk zijn voor de consument. In gevallen waarbij bedrijven meerdere typen activiteiten ondernemen kan er mogelijk onduidelijkheid optreden. • Innamepunten vermoedelijk op strategische (drukbezochte) locaties. • Een innameplicht geeft een prikkel voor werkende innameapparatuur.

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effect op verkooppunten (-)	• Additionele lasten voor nieuwe innamepunten: organisatie retourlogistiek, aanpassingen in de fysieke ruimte, administratieve kosten voor inname, etc. • Met sectorale uitzonderingen kan er rekening worden gehouden met sectorale bezwaren, en worden specifieke bedrijfsactiviteiten van eventuele 'disproportionele' lasten ontzien. Dit komt doelmatigheid van regeling ten goede. • Supermarkten, en andere bestaande innamepunten, worden (beperkt) ontlast door de realisatie van meer innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* extra klandizie voor nieuwe innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* verkooppunten waarbij de baten van de verkoop van statiegeldverpakkingen niet opwegen tegen de kosten van inname, stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen.
Specifieke aandachtspunten	• Afbakening en handhaving van de uitgezonderde sectoren – bedrijven kunnen activiteiten ondernemen die onder verschillende óf meerdere classificaties vallen (voorbeeld horeca/ retail).

Innameplicht, met uitzondering op basis van voorwaarden

De effecten van een innameplicht met uitzondering op basis van voorwaarden ten opzichte van de huidige situatie zijn gepresenteerd in Tabel 11. De volledige analyse van deze variant is opgenomen in Bijlage A.4.

Tabel 11 – Innameplicht met uitzonderingen op basis van voorwaarden – effecten op hoofdlijnen

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effectiviteit (++)	• De variant zorgt voor een toename in het aantal innamepunten, vermoedelijk op strategisch gelegen locaties (vaak drukbezocht). De toename hangt af van de hoeveelheid gemaakte afspraken, maar zal an sich een positief effect hebben op het inzamelresultaat en de reductie van zwerfafval. • De lasten worden gelijkmatiger verspreid. Er treedt een (beperkte) verschuiving van inname statiegeldverpakkingen via supermarkten naar nieuwe innamepunten; er komen immers meer innamepunten bij een innameplicht.
Uitvoerbaarheid (- -)	• Variant is in verschillende Europese landen ingevoerd: Estland, Malta, Litouwen, Roemenië, Schotland/Engeland/Noord-Ierland en lijkt daarmee ook in Nederland uitvoerbaar. • Variant vermoedelijk in lijn met PPWR via invulling van 'even toegankelijke middelen' en lijkt daarmee uitvoerbaar. • Handhaving lijkt complex, afspraken monitoren vergt extra inspanning. • De innameplicht vergroot de handhavingstaak van ILT, maar maakt het voor Verpact eenvoudiger om de wettelijke inzameldoelstellingen te behalen.
Gemak voor consumenten (+)	• Toename in het aantal innamepunten afhankelijk van het aantal afspraken. Het consumentengemak neemt wel toe ten opzichte van de huidige situatie, in mindere mate dan in een variant zonder uitzonderingen. • Innamepunten op strategische (drukbezochte) locaties. • Een innameplicht geeft een prikkel voor werkende innameapparatuur. • De variant is voor consumenten minder duidelijk, omdat vergelijkbare winkels niet altijd dezelfde innameverplichting hebben. Duidelijke visuele aanwijzingen, zoals posters op het winkelraam, kunnen dit deels verhelderen.

Criteria	Effecten op hoofdlijnen
Effect op verkooppunten (-)	• Additionele lasten voor nieuwe innamepunten: organisatie retourlogistiek, aanpassingen in de fysieke ruimte, administratieve kosten voor inname, etc. • Gezamenlijke afspraken bieden ruimte voor gunstige verdelingseffecten en hogere doelmatigheid van de regeling. • Supermarkten, en andere bestaande innamepunten, worden (beperkt) ontlast door de realisatie van meer innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* extra klandizie voor nieuwe innamepunten. • *Mogelijk neveneffect:* verkooppunten waarbij de baten van de verkoop van statiegeldverpakkingen niet opwegen tegen de kosten van inname, stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen.
Specifieke aandachtspunten	• Bepaling van 'onder voorwaarden': op welke straal mag men samenwerken? Wie is er verantwoordelijk voor de uitvoering? Wanneer treedt een samenwerking in gang? In Paragraaf 3.2. wordt dit uitgebreider toegelicht. • Afbakening van de rol voor openbare innamepunten. • Realisatie innameplicht bij branches zoals online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Bij de bezorging van maaltijden of andere producten is er sprake van een logistiek dienstverlener, bijvoorbeeld een bezorger die de statiegeldverpakking van het verkooppunt aan de consument levert. Drankautomaten worden vaak geëxploiteerd door een specifieke partij die de opbrengst krijgt en een vergoeding geeft aan de locatie. Het is nog niet duidelijk wie conform de PPWR de einddistributeur is. • Opportunistische verkooppunten maken mogelijk misbruik van deze uitzonderingsmogelijkheid door op grote schaal samen te werken om de innameplicht te ontwijken. Hiervoor moeten richtlijnen ontwikkeld worden.

3.5 Doelmatigheid van innameplicht

Een belangrijk criterium om de wenselijkheid van een innameplicht te beoordelen is **doelmatigheid**. Doelmatigheid verwijst naar de vraag of het systeem zijn doelen bereikt tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Het gaat er dus niet alleen om of het systeem werkt, maar ook hoe efficiënt het systeem werkt. Om de doelmatigheid te beoordelen zetten we de doeltreffendheid (hoeveelheid ingezamelde verpakkingen) af tegen de systeemkosten. Deze systeemkosten omvatten alle private en publieke kosten binnen het statiegeldsysteem.

Verbeterde inzameling door innameplicht

Door de innameplicht neemt het aantal ingezamelde verpakkingen naar verwachting toe. Op basis van ervaringen in andere landen verwachten we dat een innameplicht ertoe leidt dat 1,5 tot 10% van de statiegeldverpakkingen buiten supermarkten wordt ingezameld (CE Delft, 2025). Het ingezamelde volume bij kleinere verkooppunten zal naar verwachting binnen deze bandbreedte liggen. We achten 1,5% het meest aannemelijk, waarbij 10% vooral als bovengrens kan worden gezien.

Dit aandeel bevat ook kunststof flessen en blikjes die eerder via supermarkten of via het PMD-afval werden ingezameld. De daadwerkelijke toename in het inzamelresultaat van kunststof flessen en blikjes zal daarom dus lager liggen ten opzichte van 1,5 tot 10%. Op basis van totale marktvolumes gaat dit om circa 15 tot 100 miljoen flessen en 35 tot 240 miljoen blikjes per jaar (CE Delft, 2025).

De verbeterde inzameling bij een innameplicht draagt bij aan het functioneren van het statiegeldsysteem. In de evaluatie van het statiegeldsysteem werd eerder geconstateerd dat er sprake was van nadelige neveneffecten, zoals het openbreken van afvalbakken en -zakken. Bij hogere inzamelvolumes neemt de prikkel af om statiegeldverpakkingen uit restafval te halen, wat naar verwachting leidt tot minder overlast.

Bij sommige locaties is het effect van een innameplicht op doeltreffendheid beperkt, omdat er al een goed werkend systeem bestaat zonder (monetaire) uitbetaling. Denk hierbij aan het tokensysteem op festivals waar bekers, blikjes en flesjes onder vallen, horeca ter plekke of de donatiebakken bij sommige sportclubs.

Tekstkader 3 – Verschillen op het gebeid van inzameling via kleine verkooppunten in het buitenland

Verschillen op het gebeid van inzameling via kleine verkooppunten in het buitenland:

- In Denemarken wordt circa 75% van de ingeleverde verpakkingen bij de supermarkt ingeleverd, 10% bij bulkinnamestations, en 15% bij kleine verkooppunten (CE Delft, 2025).
- In Oostenrijk wordt circa 98% van de ingeleverde verpakkingen via RVM's ingeleverd, en wordt de overige 2% handmatig bij de kleine verkooppunten ingezameld (bron: interview Oostenrijkse statiegeldbeheerder).
- In Finland wordt circa 98,5% van de ingeleverde verpakkingen via RVM's ingezameld (CE Delft, 2025).
- Ook in andere landen worden de grootste volumes ingezameld bij grote verkooppunten met een RVM. Duitsland, Malta, Zweden, Estland, Finland, Litouwen en Noorwegen zamelen meer dan 90% van alle blikjes en flessen in via RVM's (PWC Strategy&, 2024).

Hiermee lijkt de 15% die wordt ingezameld bij kleine verkooppunten in Denemarken een bovengrens, en niet per se realistisch voor de Nederlandse situatie. We verwachten eerder dat het volume wat bij kleine verkooppunten wordt ingezameld zich tussen de 1,5 en 10% bevindt. We merken hierbij op dat de situaties in andere landen niet één-op-één extrapoleerbaar zijn naar de Nederlandse situatie. Het gaat immers om een andere statiegeldsysteem, spreiding van verkooppunten en culturele normen.

In Nederland zal gewenning ook een groot effect hebben op het gedrag van consumenten. Op dit moment wordt de inname van blikjes en kunststof flessen vooral gefaciliteerd in supermarkten. De consument is hierdoor gewend om haar blikjes en kunststof flessen in te leveren bij supermarkten. Uit de gedragseconomie weten we dat het lastig is gewoontes af te leren. We verwachten dat de grootste volumes ingeleverd zullen blijven worden in de supermarkten.

Systeemkosten bij een innameplicht

Hogere systeemkosten per ingezamelde verpakking
Een statiegeldsysteem met een innameplicht verplicht meer verkooppunten om statiegeldverpakkingen in te nemen (inclusief terugbetaling van het statiegeldtarief). In de praktijk betekent dit dat verkooppunten meer handelingen moeten gaan uitvoeren.

Een innameplicht leidt tot een groter aantal inzamelpunten (verspreid over meer locaties), wat gevolgen heeft voor de uitvoering en efficiëntie van het statiegeldsysteem. Door de toename van het aantal locaties nemen schaal- en leereffecten per inzamellocatie af:

- Nieuwe innamepunten moeten zich eerst verdiepen in de systemen van Verpact, zoals de logistiek, het online portaal en de werking van een RVM. Dit vraagt extra tijd, kennis en middelen.
- Verkooppunten moeten zich registreren en aanmelden binnen de systemen van Verpact. Verpact moet op haar beurt alle nieuwe verkooppunten registreren en periodiek met hen verrekenen. Dit leidt tot extra administratieve lasten bij zowel Verpact als de verkooppunten.
- Het inzamelvolume zal worden verspreid over meer inzamellocaties, waarbij er mogelijk ook nieuwe locaties zullen ontstaan met lagere inzamelvolumes.
  De verwachting is dat de bulk, ook na invoering van de innameplicht, zal worden ingezameld via supermarkten.

Bij een innameplicht zullen kleine verkooppunten waarschijnlijk vaker gebruik maken van handmatige inzameling. We verwachten dat deze vorm van inzameling duurder is dan inzameling via een RVM (zoals ook blijkt uit de handling fees), mits die RVM op een locatie met voldoende inzamelvolume staat. Handmatige inzameling brengt extra kosten met zich mee voor personeel, vanwege de tijd die nodig is om verpakkingen aan te nemen, en voor de benodigde opslagruimte. Daarnaast stijgen ook de kosten bij de telcentra: zij moeten een groter aandeel handmatig ingeleverde verpakkingen verwerken en tellen, vooral afkomstig van kleine innamepunten.

Bij een innameplicht verschuift daarnaast een groter deel van de inzameling naar locaties buiten supermarkten. In andere landen met een statiegeldsysteem wordt circa 1,5-15% buiten de supermarkten ingeleverd. Als ook actiever buiten de supermarkt wordt ingezameld neemt de centrale inzameling via supermarkten af[9] en kunnen schaalvoordelen minder worden benut. Het totale systeem heeft hierdoor meer RVM's nodig per ingezamelde verpakking, wat de kosten per ingezamelde verpakking verhoogt. Om kosteneffi-

[9] Dit effect wordt deels tegengegaan als er nieuwe blikjes en kunststof flessen worden ingezameld in RVMs. In 2024 werd er voor € 132 miljoen aan statiegeld niet ingeleverd. Op basis van Verpact. (2025d). *Update voortgang en resultaten statiegeld in Nederland, cijfers 2024*. https://www.statiegeldnederland.nl/gm-files/update-voortgang-en-resultaten-statiegeld-in-nederland-cijfers-2024.pdf.

ciënt te zijn, worden dergelijke apparaten doorgaans alleen geplaatst op locaties met voldoende inzamelvolume.

Tekstkader 4 – Vergoedingen vanuit Verpact

De totale systeemkosten stijgen naar verwachting wél door de vaste vergoeding. De vaste vergoeding van € 50 per maand geldt per innamepunt. Bij een innameplicht komt een groter aantal verkooppunten in aanmerking voor deze vaste vergoeding. Hierdoor stijgen de totale kosten per ingezamelde verpakking. Het is een keuze van Verpact om een vaste vergoeding uit te keren.

Innemende verkooppunten wordt daarnaast ook een investeringsvergoeding geboden door Verpact. Dit gaat om een vergoeding voor de (eenmalige) kapitaalkosten, zoals de kosten voor RVM's, compactors, retourlogistiek, distributie- en/of telcentra. Ook deze kosten nemen toe door de innameplicht, indien vaker gebruikt wordt gemaakt van RVM's, compactors, en retourlogistiek door de innamepunten.

In sommige gevallen schaft Verpact ook RVM's aan voor de innamepunten. Dit wordt ook wel het RAAS-concept genoemd (RVM-As-A-Service). Verpact plaatst, betaalt en onderhoudt dan de statiegeldautomaten, zodat locaties zonder kosten toch een bijdrage kunnen leveren aan de inzameling.

De innameplicht heeft ook gevolgen voor de retourlogistiek. Voor een beperkt aantal nieuwe innamepunten bestaan nog geen logistieke verbindingen, waardoor aanvullende transportbewegingen nodig kunnen zijn. Dit leidt tot hogere kosten per ingezamelde verpakking, al wordt verwacht dat het totale effect hiervan op de systeemkosten gering zal zijn. Er zal vooral speciaal transport nodig zijn voor kleine verkooppunten. Bestaande innamepunten blijven gebruik maken van bestaande logistieke ketens, bijvoorbeeld via groothandels. In die gevallen blijven de extra kosten beperkt of nihil.

Ook voordelen innameplicht die stijging systeemkosten kunnen beperken
Met een wettelijke innameplicht wordt het eenvoudiger om geschikte inzamellocaties te organiseren, omdat retailers en andere partijen dan verplicht zijn ruimte beschikbaar te stellen. Dit kan leiden tot een fijnmaziger c.q. slimmer netwerk van innamepunten. Op dit moment kan Verpact niet altijd op de meest efficiënte plekken innamelocaties realiseren. Daardoor staan RVM's soms op minder optimale locaties, wat de inzameling beperkt.

Een dichter netwerk verhoogt de toegankelijkheid voor consumenten, waardoor het totale innamevolume naar verwachting zal stijgen. Tegelijkertijd kunnen de kosten per ingezamelde verpakking beperkt worden als vaste kosten (zoals plaatsing, logistiek en onderhoud) over meer ingezamelde verpakkingen kunnen worden verdeeld en het systeem slimmer wordt ingericht.

3.6 Voorwaarden, overwegingen en aandachts-punten

Voorwaarden voor een innameplicht

Op basis van voorgenoemde analyses hebben we een aantal voorwaarden voor een innameplicht geïdentificeerd, deze gelden van elke vorm van de innameplicht:

- **Juridische analyse voor haalbaarheid:** Het uitvoeren van een juridische analyse voor elke variant van de innameplicht is nodig. Naast onderzoek naar de inpassing van de varianten binnen de PPWR-kaders, is er bij elke variant een zekere vorm van (juridische) afbakening nodig.
- **Heldere afbakening voor een goed handhaafbaar systeem:** Voor een goed handhaafbaar systeem is een heldere afbakening nodig waarbij duidelijk is welke verkooppunten verplicht zijn tot inname en welke zijn uitgezonderd.
- **Strikte definitie van inname*plicht* om ontwijking te voorkomen:** Een innameplicht betekent dan, in principe, dat verkooppunten onder alle redelijke omstandigheden moeten innemen en daarmee een prikkel krijgen om te investeren in voldoende en goed werkende statiegeldapparatuur of andere vormen van inname. Verkooppunten met een statiegeldmachine kunnen zelf een afweging maken of het loont om de apparatuur minder sterk af te stellen, zodat verpakkingen minder vaak geweigerd worden. In diverse andere statiegeldsystemen in ook een vergelijkbare plicht opgenomen. Op het moment dat men een maximale downtime van innameapparatuur zou toestaan, ontstaan er mogelijk ontwijkingsmogelijkheden door machines opeenvolgend op defect te zetten. In tegenstelling tot verplichte inname kunnen innamepunten op dergelijke wijze handmatige inname omzeilen.

Overwegingen en aandachtspunten voor een innameplicht

In dit onderzoek hebben we een aantal overwegingen bij een innameplicht geïdentificeerd. Deze overwegingen hebben betrekking op de verschillende aspecten van de innameplicht. De eerste overwegingen hebben betrekking op de invoering van de innameplicht.

- **Combinatie van varianten:** Een overweging kan zijn om verschillende varianten van de innameplicht te combineren. Zo zien we in buitenlands beleid ook vaker een combinatie van bijvoorbeeld uitzondering op basis van winkelvloeroppervlakte en een uitzondering op basis van sectoren. In Ierland kunnen bijvoorbeeld ondernemingen kleiner dan 250 m^2 en horeca voor consumptie ter plaatse, online retailers en drankautomaten een uitzondering aanvragen. Door varianten te combineren neemt de doelmatigheid van de innameplicht mogelijk toe.

- **Rol donatiebakken:** Een innameplicht zonder terugbetaling is niet in lijn met de PPWR. Dit zou betekenen dat voortzetting van de huidige rol van donatiebakken in het statiegeldsysteem ingewikkeld wordt; de consument wordt immers niet uitbetaald via een donatiebak. Een overweging zou zijn om juridisch te onderzoeken of er een mogelijkheid is bij de innameplicht om de rol van donatiebakken, indien gewenst, te waarborgen in het statiegeldsysteem.
- **Voorwaarden uitbetaling:** Men kan overwegen om voorwaarden voor de uitbetaling van statiegeld op te nemen binnen de innameplicht. Zo zou ten minste digitale uitbetaling (bijvoorbeeld via tikkie óf online donatie) een mogelijkheid kunnen zijn. Innamepunten kunnen er dan voor kiezen om apparatuur te plaatsen die enkel digitaal uitbetaalt (bijvoorbeeld Statieheld). Ook zou men voorwaarden moeten stellen dat 'directe' uitbetaling (digitaal en/of contant) mogelijk is, hierdoor blijft de consument niet met een kwitantie/tegoedbon zitten.
- **Beperkte inname op basis van merk of type:** Praktisch gezien zou een beperkte inname op basis van merk of type onderdeel kunnen uitmaken van de innameplicht. In Oostenrijk zijn innamepunten enkel verplicht om statiegeldverpakkingen met dezelfde grootte in te nemen (ongeacht het merk). Zo hoeft een verkoper van flesjes (van bijvoorbeeld 0,5 liter) geen flessen (van bijvoorbeeld 2 liter) in te nemen. Een andere mogelijkheid is dat innamepunten enkel verpakkingen van de merken die ze verkopen hoeven in te nemen. Zo zijn verkooppunten groter dan 200 m^2 in Duitsland verplicht om alle verpakkingen in te nemen, maar hoeven verkooppunten <200 m^2 enkel de merken in te nemen die ze zelf verkopen. Beperkte inname kan het consumentengemak wel verminderen; zo zou een consument eerst moeten kijken of de specifieke verpakking in dat innamepunt ingeleverd kan worden.
- **Maximaal inleveraantal:** Een andere overweging binnen de innameplicht is het invoeren van een maximaal inleveraantal in het algemeen óf bijvoorbeeld enkel bij handmatige inname. Zo is er bijvoorbeeld in Israël een maximaal aantal verpakkingen (50) die een consument bij één innamepunt per dag mag inleveren, boven dit aantal mag het innamepunt inname weigeren. Om bulkinlevering bij kleine innamepunten te voorkomen, zou men mogelijk een dergelijke regeling juridisch kunnen organiseren (juridisch onderzoek noodzakelijk).
- **Actief of passief aanvragen van uitzonderingen:** Door alle verkooppunten van statiegeldverpakkingen zich te laten registreren bij een innameplicht komt er een goed overzicht van de verkooppunten. Op basis van dit systeem kunnen eventueel uitgezonderde verkooppunten een actieve uitzondering aanvragen. Een dergelijk systeem lijkt minder fraudegevoelig vanwege de bewijslast die geleverd wordt door de verkooppunten. Ook stimuleert het verkooppunten, die uitgezonderd zouden kunnen worden, om toch in te nemen. Indien er sprake is van een omvangrijke uitzondering, bijvoorbeeld door alleen verplichte inname bij een forse verkoopoppervlakte of als alleen een beperkt aantal sectoren een innameplicht krijgt, ligt het meer voor de hand om met passieve uitzonderingen te werken.

In zo'n geval hoeven alleen partijen onder de innameplicht vallen of vrijwillig willen innemen zich te registreren en worden hoge administratieve lasten vermeden.

Hiernaast hebben we een aantal overwegingen bij de uitvoering geïdentificeerd. Dit is in principe de verantwoordelijkheid van Verpact.

- **Inpassing in bestaande systemen en retourlogistiek:** Voor een doelmatig systeem is het van belang om een innameplicht zoveel mogelijk te integreren in bestaande structuren. Hierbij is het belangrijk om te kijken naar hoe de innameplicht de bestaande systemen en structuren kan beïnvloeden. Denk aan de gevolgen voor bestaande donatiebakken (waar geen geldteruggave kan plaatsvinden), reeds ingerichte inzamelsystemen zoals die op festivals, of de manier waarop de huidige handling fee en investeringsvergoeding voor innamepunten zijn ingericht binnen de bestaande retourlogistiek. Ook kan goed worden aangesloten op bestaande retourstructuren via grossiers en groothandels. Belangrijk hierbij is dat er binnen een mogelijke innameplicht flexibiliteit blijft voor dergelijke systemen.
- **Kostendekkende vergoedingen voor (nieuwe) innamepunten:** Alle innamepunten zouden een kostendekkende vergoeding[10] voor de inname van statiegeldverpakkingen kunnen blijven ontvangen wanneer deze zouden innemen bij een eventuele innameplicht. Dit draagt bij aan het draagvlak bij verkooppunten en kan eventueel uitgezonderde verkooppunten stimuleren om toch in te nemen.
- **Heldere communicatie richting de consument:** Elke variant van de innameplicht gaat uit van een verandering voor de consument ten opzichte van de huidige situatie. Deze verandering moet helder gecommuniceerd worden, zeker in de varianten met uitzonderingen. Zo moeten bedrijven die uitgezonderd zijn van de innameplicht in Ierland dit duidelijk in de winkel aangeven en een QR-code tonen waarmee de consument een nabij innamepunt kan vinden (Re-turn, 2023).

Binnen het onderzoek hebben we met vertegenwoordigers van verschillende sectoren (zie Bijlage A) gesproken om inzichten op te doen over de praktische implementatie van een innameplicht. Op basis van deze gesprekken hebben we een aantal aandachtspunten, die voor enkele óf meerdere sectoren gelden, geïdentificeerd. De aandachtspunten staan in Tabel 12. In Bijlage B staat een volledig overzicht met de barrières en aandachtspunten per type verkooppunt.

[10] Hierbij gaat het zowel om een kosten-reflectieve als kosten-efficiënte vergoeding voor innamepunten. Naast kostendekkend (reflectief), moet de vergoeding innamepunten ook prikkelen om de logistiek op haalbare en efficiënte manier te organiseren.

Tabel 12 – Aandachtspunten innameplicht vanuit de praktijk

Aandachtspunt	Toelichting
Combinatie van horeca en retail faciliteiten	Er zijn verschillende ondernemingen met zowel retail als horeca, bijvoorbeeld een tuincentrum met een horecalocatie. Een aandachtspunt is hoe om te gaan met dergelijke dubbele ondernemingen.
Ruimtelijke beperkingen: (met name in de binnensteden)	Bij verschillende sectoren wordt er gesproken over ruimtelijke beperkingen voor het innemen van statiegeldverpakkingen. Innamepunten moeten ruimte reserveren voor onder andere opslag van verpakkingen en eventueel een RVM. Met name in binnensteden heeft men beperkt tot geen oppervlakte beschikbaar voor inname (zowel in de winkel als in de opslagplaats).
Ruimtelijke spreiding: (met name bij grote parken met horeca-faciliteiten)	Bij enkele sectoren is er sprake van een grote ruimtelijke spreiding tussen verschillende verkooppunten van statiegeldverpakkingen. Een voorbeeld is het attractiepark, waar er veel horecaondernemingen op een groot terrein zijn verspreid. Een aandachtspunt is hoe om te gaan met een dergelijke spreiding van verkooppunten bij een eventuele innameplicht.
Indirecte levering via bezorging	Binnen enkele sectoren is er sprake van een 'tussenschakel' en worden statiegeldverpakkingen indirect geleverd aan de consument. Dit geldt bijvoorbeeld voor verkoop van statiegeldverpakkingen door webwinkels (bijvoorbeeld bol.com), bezorgers van eten (bijvoorbeeld thuisbezorgd) en bij drankautomaten.
Reeds bestaand financieel systeem voor inzameling	Binnen enkele branches is er al sprake van een bestaand inzamelsysteem van verpakkingen met terugbetaling. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om statiegeldflesjes die op festivalterreinen worden verkocht. De consument moet één euro extra betalen voor een drankje wanneer deze geen munt (eenmalig ontvangen) óf gebruikte fles/blik inlevert. Via het bestaande financiële systeem wordt er al veel ingeleverd.
Tijdsbeperking en/of piekmomenten consument	Binnen enkele sectoren/locaties is er sprake van een piekmoment, waarbij er in één keer veel consumenten statiegeldverpakkingen zouden kunnen inleveren (bijvoorbeeld: bioscoop, evenementhal, theater, station). Innameapparatuur kan deze snelheden mogelijk niet aan zonder consumentengemak te verminderen. Ook zijn er locaties waar tijdsbeperking een rol speelt (bijvoorbeeld; station), waardoor consumenten 'snel' van hun verpakking af willen en weinig tijd hebben om deze in te leveren.
Voedselveiligheid (hygiëne)	Dit aandachtspunt speelt voornamelijk bij horecaondernemingen, waar voedsel klaargemaakt wordt. Bij handmatige inname van statiegeldverpakkingen zouden deze in sommige situaties over de toonbank heen ingenomen moeten worden, op diezelfde plaats wordt ook eten bereid óf uitgeserveerd. Omdat men geen invloed heeft op de 'staat' (schoon/vies) van de ingeleverde blikjes, kan dit impact hebben op de voedselveiligheid van de horecaonderneming. Dit geldt met name wanneer deze verplicht zijn om de verpakkingen in te nemen.
Belevingsaspect	Met name in de horeca speelt het belevingsaspect als aandachtspunt. Zo kan het voorkomen dat mensen tijdens dinertijd in een restaurant statiegeldverpakkingen komen inleveren, dit kan ten koste gaan van het belevingsaspect van de gast. Of zo zou een RVM in een horecaonderneming het belevingsaspect kunnen verminderen vanwege het geluid en de uitstraling.
Angst voor bulkinlevering	Met name bij kleinere verkooppunten is men angstig voor bulkinlevering. Zo kan het voorkomen dat een horecaonderneming per week 20 blikjes verkoopt, maar door bulkinlevering 50 blikjes moet innemen. Dit aandachtspunt geldt zeker op het moment dat er ook sprake is van ruimtelijke beperkingen.

4 Conclusies en aanbevelingen

In deze studie hebben we de mogelijke effecten, op het gebied van effectiviteit, uitvoerbaarheid, consumentengemak en effecten op verkooppunten, van een innameplicht voor vier verschillende varianten onderzocht:

1. Een innameplicht zonder uitzonderingen.
2. Een innameplicht met uitzondering op basis van verkoopoppervlakte.
3. Een innameplicht met uitzondering specifieke sectoren.
4. Een innameplicht met uitzondering op basis van specifieke voorwaarden.

De belangrijkste conclusies uit de analyse zijn als volgt:

- **Een innameplicht draagt bij aan de effectiviteit en het consumentengemak van het inzamelsysteem, maar kan voor additionele lasten zorgen bij verkooppunten.** Momenteel zijn er circa 7.700 innamepunten in Nederland, waar consumenten tegen terugbetaling statiegeldverpakkingen kunnen inleveren. Een innameplicht, ongeacht welke variant, zal tot een toename in het aantal innamepunten leiden. Het aantal innamepunten, en in het bijzonder de afstand tot het innamepunt, lijkt van invloed te zijn op het inzamelrendement van de statiegeldverpakkingen. Consumenten zeggen meer te zullen gaan inleveren wanneer er meer inzamelpunten voor statiegeldverpakkingen komen. Dit draagt ook bij aan het consumentengemak. Een innameplicht, ongeacht welke variant, zal daarentegen wel tot (mogelijk beperkte) additionele lasten bij nieuwe innamepunten leiden, i.e. ruimte, administratie en praktische handelingen rondom retourlogistiek. Ervaringen in het buitenland laten zien dat een innameplicht wel haalbaar is.
- **Uitzonderingen maken het statiegeldsysteem in beginsel doelmatiger, maar zorgen tegelijkertijd voor complexiteit.** Uitzonderingen van specifieke sectoren en bij bepaalde voorwaarden kunnen bepaalde verkooppunten, waar innemen als praktisch uitdagend wordt gezien, van eventuele lasten ontzien; er treden positieve verdelingseffecten op. De kanttekening hierbij is dat de uitzonderingen de uitvoerbaarheid ten opzichte van een innameplicht zonder uitzonderingen óf de huidige situatie bemoeilijken. De (juridische) afbakening van de uitzondering, invulling vanuit de PPWR en handhaafbaarheid, maken uitzonderingen complex.

In andere landen zien we vergelijkbare uitzonderingen van de innameplicht, vermoedelijk is praktische uitvoerbaarheid van de onderzochte varianten daarom wel mogelijk. Daar zien we echter ook dat veel uitgezonderde verkooppunten vanuit concurrentieoverwegingen wel innemen. Ondernemers verwachten extra klandizie door het innemen van statiegeldverpakkingen of willen niet dat klanten naar de concurrent gaan als die wel inneemt en zij niet.

- **Tussen de verschillende varianten van de innameplicht treedt een uitruil op tussen de verschillende effecten.** Zo heeft een innameplicht zonder uitzonderingen vermoedelijk de hoogste bijdrage aan de effectiviteit en het consumentengemak, in deze variant is de toename in innamepunten immers het hoogst. Echter zijn in deze variant ook de effecten op verkooppunten het hoogst. In de varianten met uitzondering zijn deze effecten op verkooppunten, maar ook het consumentengemak vermoedelijk dan weer lager. Zo treedt er een uitruil op tussen de verschillende effecten van de verschillende varianten.

Tenslotte geven we een aantal aanbevelingen voor de invulling van een eventuele innameplicht:

- **Formuleer eventuele uitzonderingen op basis van impact op doeltreffendheid en doelmatigheid.** Bij keuze voor eventuele uitzonderingen is het van belang dat deze de doeltreffendheid van een eventuele innameplicht (dus bijdrage aan doelstelling en reductie zwerfafval) niet te veel beperkt. Zo zou het onwenselijk zijn als door een uitzondering juist bepaalde hotspots worden ontzien. Uitzonderingen kunnen juist wel bijdragen aan de doelmatigheid van het systeem. Doelmatigheid kan geborgd worden door het uitzonderen van locaties waar toch al wordt ingezameld (bijvoorbeeld gesloten horeca) of waar praktische bezwaren bestaan die alleen tegen hoge kosten kunnen worden weggenomen (denk aan onbemande drankautomaten of online verkoop). Bij het formuleren van uitzonderingen moet ook oog zijn voor bestaande, reeds effectieve, inzamelsystemen. Voorbeeld hiervan is inzameling via een donatiebak of inzameling via een bestaand financieel systeem (bijvoorbeeld bij festivals).
- **Juridische analyse nodig voor analyse haalbaarheid bij eventuele uitzonderingen.** Een juridische analyse is nodig voor de afbakening van de varianten met uitzondering. Hierbij moet er bijvoorbeeld gekeken worden naar hoe ‘gezamenlijke afspraken’, ‘uitgezonderde sectoren’ óf ‘verkoopoppervlakte’ gedefinieerd worden. Ook is een juridische analyse nodig voor de invulling van ‘even toegankelijke middelen’ uit de PPWR en is niet in alle gevallen duidelijk wie de einddistributeur is, om zo te waarborgen dat een eventuele variant van de innameplicht in lijn is met de PPWR-wetgeving.

- **Expliciteer in wetgeving dat een eventuele innameplicht ook daadwerkelijk een plicht tot inname betekent.** Dit voorkomt dat consumenten weer naar huis moeten vanwege een kapot apparaat of een geweigerd blikje. Innamepunten zijn dan bijvoorbeeld in het geval van een niet-functionerende RVM verplicht om handmatig in te nemen.
- **Denk bij uitzonderingen ook aan voorwaarden voor inname en uitbetaling in plaats van volledige uitzondering van een type innamepunt.** Hierbij valt te denken aan een maximum aantal in te leveren lege verpakkingen bij handmatige inzameling, beperkte inname op basis van type verpakking, het alleen inleveren van ter plaatse geconsumeerde verpakkingen bij de horeca óf enkel digitale uitbetaling van statiegeld.
- **Regel beperkte uitzonderingen bij een innameplicht in via het actief aanvragen van uitzonderingen.** Een dergelijk systeem lijkt minder fraudegevoelig vanwege de bewijslast die geleverd wordt door de verkooppunten. Ook stimuleert het verkooppunten, die uitgezonderd zouden kunnen worden, om toch in te nemen. Bij een zeer smalle innameplicht liggen passieve uitzonderingen meer voor de hand.

A Analyse varianten

A.1 Innameplicht zonder uitzonderingen

Een innameplicht zonder uitzonderingen houdt in deze variant in dat ieder verkooppunt verplicht is om lege statiegeldverpakkingen in te nemen en het betaalde statiegeld terug te betalen.[11] Dit betekent dat *alle* verkooppunten die nu nog geen statiegeldverpakkingen innemen dit wel moeten gaan doen en hier ook hun bedrijfsvoering op moeten aanpassen. Verkooppunten waar nu donatiebakken staan, moeten overgaan op een systeem waarbij statiegeld wordt terugbetaald. Een innameplicht zonder uitzonderingen sluit aan bij het idee dat locaties die statiegeldverpakkingen verkopen ook verantwoordelijk zijn voor de inname en het terugbetalen van statiegeld.

A.1.1 Effectiviteit: doelstelling en zwerfafval

Het exacte effect van een innameplicht op de inzameling is onduidelijk, en sterk gebonden aan consumentengedrag. Bij een innameplicht zonder uitzonderingen is er een toename in het aantal inzamelpunten waar de consument, tegen terugbetaling, de statiegeldverpakking zou kunnen inleveren. Het aantal innamepunten, en in het bijzonder de afstand tot het innamepunt, lijkt van invloed te zijn op het inzamelrendement van de statiegeldverpakkingen (CE Delft, 2025). In het consumentenonderzoek van CE Delft geeft circa 30% van de respondenten aan meer te zullen gaan inleveren wanneer er meer inzamelpunten voor statiegeldverpakkingen komen. Dit zou een positieve bijdrage kunnen leveren aan zowel de inzameldoelstelling als de reductie van zwerfafval.

In de huidige situatie wordt het overgrote deel van de statiegeldverpakkingen via de supermarkt ingeleverd, dit zijn tevens de locaties met de meeste faciliteiten voor inname (Figuur 2). Wanneer het aantal innamepunten significant groeit, is het mogelijk dat een gedeelte van de inzameling die nu in de supermarkten plaatsvindt verschuift naar de nieuwe innamepunten; verschuiving draagt niet bij aan de inzameldoelstelling en aan de reductie van zwerfafval.

[11] Onder een wettelijke innameplicht verstaan we in dit onderzoek dat verkooppunten van statiegeldverpakkingen **verplicht** zijn om consumenten de optie te geven om statiegeldverpakkingen in te kunnen leveren en het statiegeld terug te betalen.

A.1.2 Uitvoerbaarheid

Op dit moment zijn er al andere landen met een innameplicht zonder uitzonderingen, zoals Denemarken, Finland en Noorwegen. Naar verwachting zou het praktisch gezien mogelijk zijn om een innameplicht zonder uitzonderingen in Nederland te organiseren. Ook ligt een innameplicht zonder uitzonderingen in lijn met de PPWR. Hierin staat dat einddistributeurs moeten innemen, tenzij eindgebruikers over even toegankelijke middelen beschikken. Deze verplichting geldt niet wanneer de verkoopoppervlakte eindgebruikers niet in staat stelt statiegeldverpakkingen in te leveren. Vanwege ervaringen in het buitenland veronderstellen we dat er in principe door iedereen ingenomen kan worden. Omdat er bij deze variant geen uitzonderingen worden gemaakt, verwachten we dat er sprake is van een hoge mate van handhaafbaarheid.

Een (praktisch) aandachtspunt is wel hoe om te gaan met het opleggen van een innameplicht aan branches zoals online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Bij de bezorging van maaltijden of andere producten is er sprake van een logistiek dienstverlener, bijvoorbeeld een bezorger die de statiegeldverpakking van het verkooppunt aan de consument levert. Drankautomaten worden vaak geëxploiteerd door een specifieke partij die de opbrengst krijgt en een vergoeding geeft aan de locatie. Het is nog niet duidelijk wie conform de PPWR de einddistributeur is.

A.1.3 Gemak voor consumenten

In vergelijking met de huidige situatie, zal een innameplicht zonder uitzonderingen leiden tot aanzienlijk meer mogelijkheden om lege statiegeldverpakkingen tegen terugbetaling in te leveren. Anno december 2025 waren er ruim 7.700 betalende innamepunten.
Een innameplicht zal leiden tot een toename tot vele tienduizenden betalende innamepunten, wat ten goede komt voor het consumentengemak, zeker omdat de afstand tot het innamepunt wordt gezien als de belangrijkste verklarende factor van inlevergedrag (CE Delft, 2025).

Een innameplicht impliceert dat innamepunten verplicht zijn om, onder redelijke omstandigheden, statiegeldverpakkingen in te nemen. Dit zal een prikkel geven om de innameprocessen en logistiek efficiënt te organiseren. Zo zouden consumenten in staat moeten zijn om statiegeldverpakkingen in te leveren op het moment dat innameapparatuur niet functioneert, bijvoorbeeld via handmatige inname. Bestaande innamepunten, zoals supermarkten, nemen nu doorgaans in deze situaties geen verpakkingen in. Uit een enquête voor de evaluatie van het statiegeldsysteem blijkt dan ook dat werkende inname-apparatuur een van de belangrijke factor is voor een werkend inzamelsysteem (CE Delft, 2025). Een innameplicht zal op deze wijze bijdragen aan het consumentengemak.

Ook zal deze variant het meeste duidelijkheid bieden aan de consument, er worden immers geen uitzonderingen voor verkooppunten gemaakt; de consument kan op alle verkooppunten van statiegeldverpakkingen inleveren.

A.1.4 Effect op verkooppunten

In de huidige situatie vindt inzameling voornamelijk plaats via de supermarkten, via innamepunten in de openbare ruimte, vrijwillige inzamelaars en donatiebakken (Figuur 2). De innameplicht zonder uitzonderingen zal leiden tot een grote toename in nieuwe innamepunten (elk verkooppunt), veranderingen voor nieuwe innamepunten zijn onder andere:

- **Organiseren retourlogistiek:** Nieuwe innamepunten moeten een retourlogistiek voor de statiegeldverpakkingen organiseren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een afspraak met de grootleverancier, óf door de statiegeldverpakkingen op een ander innamepunt in de omgeving handmatig (bijvoorbeeld bij een andere RVM of een bulkmachine) in te leveren.
- **Aanpassingen in fysieke ruimte:** Bij een innameplicht zullen nieuwe punten mogelijk opslagruimte vrij moeten maken om de statiegeldverpakkingen na inname op te slaan, totdat deze in de retourlogistiek terecht komen. Additionele ruimtevraag bovenop opslagruimte kan optreden op het moment dat het innamepunt gebruikt maakt van een RVM of een ander type innameapparatuur. Daarnaast is het voor enkele type innamepunten (bijvoorbeeld de horeca) mogelijk noodzakelijk om aanpassingen te maken om voedselveiligheid te waarborgen. Dit zou per locatie beoordeeld moeten worden, maar is in dit onderzoek niet verder onderzocht.
- **Additionele kosten** (bijvoorbeeld administratief): Het innamepunt moet mogelijk extra tijd reserveren voor de inname en terugbetaling van verpakkingen (handmatig), het schoonmaken van machines (apparatuur), en voor het organiseren van de retourlogistiek. Dit kan tot additionele kosten leiden.

Deze veranderingen zijn sterk afhankelijk van het type inzameling (handmatig/apparatuur) en de verwachte hoeveelheid ingeleverde statiegeldverpakkingen bij een innameplicht. Omdat kleinere innamepunten in deze variant evenveel belast worden als grotere innamepunten leidt deze variant mogelijk tot ongunstige verdelingseffecten (kleinere verkooppunten zijn bijvoorbeeld relatief meer ruimte kwijt).

Een mogelijk neveneffect van de innameplicht zonder uitzonderingen is dat verkooppunten, die geen businesscase meer zien in de verkoop van statiegeldverpakkingen, stoppen met de verkoop. Naar verwachting zal dit voornamelijk gaan om verkooppunten waarbij de verkoop van statiegeldverpakkingen slechts een nevenactiviteit is en een zeer klein aandeel heeft in de omzet en/of waar een statiegeldvrij alternatief (bijvoorbeeld drankenkartons) beschikbaar is. Er zijn geen indicaties van de omvang van dit effect bekend.

Wel kan het realiseren van een innamepunt positieve effecten hebben op het aantal consumenten die het verkooppunt bezoeken en hier mogelijk uitgaven doen. Zo bleek uit een onderzoek in Zweden dat 93% van de consumenten die verpakkingen inleverden bij een innamepunt daar ook winkelden (Scottish Government, 2025). Dit zal met name effect hebben op innamepunten waar de statiegeldteruggave ook direct in de winkel besteed kan worden, bijvoorbeeld de kwitantie die de consument ontvangt in de supermarkt en bij de kassa gescand kan worden. In Litouwen wordt er door een aantal uitgezonderde verkooppunten, zoals stations, kiosken en openbare kantines, toch ingezameld vanwege concurrentieoverwegingen (bijvoorbeeld méér klandizie) (CE Delft, 2025).

Door de realisatie van extra innamepunten is het daarnaast mogelijk dat de bestaande innamepunten, zoals supermarkten, (beperkt) worden ontlast; consumenten kunnen immers op meer plekken terecht voor inname.

A.2 Innameplicht, met uitzondering op basis van oppervlakte

In deze variant zijn alle verkooppunten vanaf een bepaalde fysieke omvang verplicht om lege verpakkingen in te nemen en statiegeld uit te betalen. Redenering achter deze variant is dat kleine verkooppunten met weinig ruimte voor inzameling worden ontzien.

De effecten van deze variant hangen sterk af van de wijze waarop de uitzondering wordt gedefinieerd, zowel in terminologie als oppervlaktegrens. Hiervoor is een meeteenheid nodig en een grens. In eerdere statiegeldartikelen werd een grens van 200 m^2 verkoopoppervlakte aangehouden voor inname van eigen merken. Bij de wijziging van het Besluit beheer verpakkingen in 2021 is besloten hier niet mee verder te gaan, onder meer vanwege onzekerheid over invulling van de uitzondering. Zo werd *verkoop*oppervlakte niet nader gedefinieerd. Het was daarmee onduidelijk of de plicht van toepassing zou zijn op onder meer (Ministerie van I&W, 2021):

- stations en pretparken waarbij op een relatief grote oppervlakte via verschillende kleine verkooppunten kleine kunststofflessen worden verkocht;
- kantines van scholen, kantoren en sportclubs waarbij op een relatief grote, vaak multifunctionele oppervlakte, kleine kunststofflessen worden verkocht aan een besloten doelgroep;
- verkoop via drankautomaten in bijvoorbeeld hotels, bioscopen of bouwmarkten;
- groothandels zonder fysieke verkoopoppervlakte;
- online supermarkten en thuisbezorging;
- evenementen en festivals.

Anderzijds wordt bijvoorbeeld in de alcoholwet gebruik gemaakt van de term '*vloer*oppervlakte' zonder deze nader te definiëren. Hierin wordt overigens bij warenhuizen ook onderscheid gemaakt tussen vloeroppervlakte en vloeroppervlakte van de levensmiddelenafdeling.

Het is dus van belang om goed af te bakenen hoe deze variant wordt ingevuld. Om dit goed te doen is een juridische analyse nodig. Dit valt echter buiten de scope van dit onderzoek. Wij verkennen daarom een aantal denkrichtingen, maar beoordelen deze niet op juridische haalbaarheid. Voor alle benaderingen geldt dat er grensgevallen ontstaan die kunnen leiden tot interpretatieverschillen. Vragen als 'wanneer vormt een horecagelegenheid binnen een bouwmarkt een apart verkooppunt?', 'wanneer is sprake van een aparte ruimte?' of 'wat wordt gerekend tot de functionele eenheid?' illustreren de noodzaak van een duidelijke afbakening. Voorbeelden van denkrichtingen zijn:

- Als winkelvloeroppervlakte van retail en horeca leidend is, betekent dit dat online verkoop, verkoop via drankautomaten bij bijvoorbeeld scholen en bibliotheken, evenementen en festivals en locaties met meerdere, afgebakende, kleine verkooppunten zoals pretparken worden uitgezonderd.
- Als de oppervlakte van de ruimte waar de verkoop plaatsvindt leidend is, zullen bijvoorbeeld automaten in grote kantines wel onder de innameplicht gaan vallen, maar kleine kiosken op het station óf horeca in het pretpark niet. Als je naar de ruimte van de totale functionele eenheid kijkt (een pretpark, een school, een ziekenhuis) dan tellen ze wel weer mee.

Voor de analyse gaan we uit van een variant waarbij de verkoopoppervlakte van retail en horeca leidend is. De oppervlakten baseren we op verschillende buitenlandse ervaringen, deze zijn opgenomen in Tabel 13.

Tabel 13 – Voorbeelden buitenlandse uitzonderingen op basis van oppervlakte

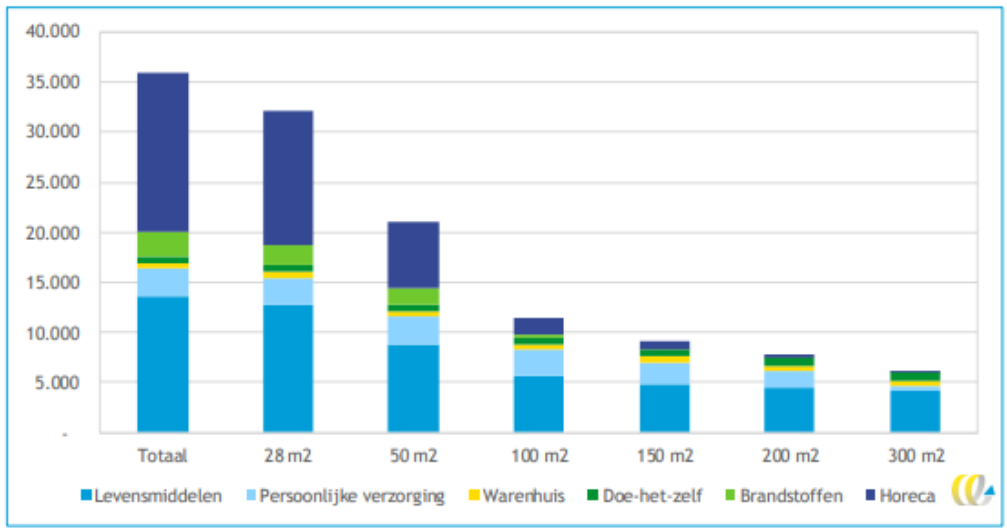
Land	Uitzondering op basis van oppervlakte	Definitie van oppervlakte
Duitsland	Verkooppunten <200 m^2 zijn enkel verplicht om de lege verpakkingen van de merken die het verkooppunt verkoopt in te nemen. Verkooppunten >20 0m^2 zijn verplicht om ook andere merken in te nemen.	Verkoopoppervlakte (incl. entree, excl. consumptiegedeelte). Bron: IHK
Ierland	Uitzondering innameplicht voor verkooppunten <250 m^2 kan aangevraagd worden. Voorwaarden zijn dat verkooppunt consumenten informeert over uitzondering en andere nabije innamepunten.	Winkelgrootte, bestaande uit alle ruimtes die voor de consument toegankelijk zijn (incl. ruimte achter kassa en entree, excl. opslag). Bron: Re-Turn

Land	Uitzondering op basis van oppervlakte	Definitie van oppervlakte
Estland	Voor verkooppunten >200 m^2 geldt een innameplicht in het verkooppunt. Voor verkooppunten <200 m^2 is inname buiten het verkooppunt toegestaan, mits lokale autoriteiten het toestaan. In gemeenten met minder dan 500 inwoners per km^2 moet minstens één innamepunt zijn. Er moet minimaal één innamepunt per 500 inwoners aanwezig zijn. Voor verkooppunten <20 m^2 in dichtbevolkte gebieden geldt een algehele uitzondering.	Verkoopoppervlakte Bron: Packaging Act Estland
Hongarije	Geen innameplicht voor verkooppunten <400 m^2	Verkoopoppervlakte, in een winkel waar levensmiddelen worden verkocht. Bron: Regeringsbesluit Hongarije
Israël	Verkooppunten <28 m^2 alleen verpakkingen die daar zijn verkocht	Niet gespecificeerd
Kroatië	Geen innameplicht voor verkooppunten <200 m^2, deze kunnen een uitzondering krijgen	Niet gespecificeerd
Letland	> 300 m^2 in steden moeten inzamelen voor alle type statiegeld-verpakkingen op locatie of binnen 150 m. > 60 m^2 in andere administratieve gebieden	Oppervlakte van verkoophal. Bron: Handleiding statiegeld Letland
Litouwen	Verkooppunten <60 m^2 in kleine steden en buitenstedelijk gebied zijn uitgezonderd van inname.	Niet gespecificeerd
Roemenië	Verkooppunten <200 m^2 kunnen samenwerken met gemeenten of 'inter-communicty development'. Inname moet binnen 150 m van de winkel in stedelijk gebied en 500 m in niet-stedelijk gebied.	Verkoopoppervlak: toegankelijk voor de consument. Bron: Deposit-return system Romania
Slowakije	Verkooppunten van statiegeldverpakkingen >300 m^2 moeten innemen op de plaats van exploitatie of binnen 150 m	Verkoopoppervlak Bron: Statiegeldinzameling Slowakije
Oregon	Voor verkooppunten >5.000 ft2 (~465 m^2) geldt een innameplicht voor alle merken. Voor verkooppunten <5.000 ft^2 geldt een innameplicht voor eigen merken.	Gehele winkeloppervlakte. Bron: Bottle Bill Oregon

Tekstkader 5 – Effect op aantal verkooppunten

In eerder onderzoek is voor statiegeld op kleine flessen bekeken wat het effect is van een uitzondering op basis van winkelvloeroppervlakte op het aantal innamepunten (CE Delft, 2019). Hoewel dit onderzoek niet actueel is en ook een beperktere scope heeft, geeft het goed inzicht in de effecten van een uitzondering. In het onderzoek zijn 36.000 verkooppunten in retail en horeca opgenomen waarvan de winkelvloeroppervlakte (WVO) bekend is. Onder meer musea, sportkantines, scholen en evenementen zijn vanwege databeschikbaarheid niet meegenomen. 16.000 van de meegenomen verkooppunten betreft horeca; 13.000 betreft levensmiddelen (supermarkten, bakkers, kiosken) en de overige zijn onder meer warenhuizen, drogisterijen (persoonlijke verzorging), brandstoffen en doe-het-zelfzaken. Figuur 3 laat zien wat het effect is van een uitzondering op het aantal en type innamepunten.

Figuur 3 – Aantal innamepunten op basis van een uitzondering op basis van WVO

Bron: (CE Delft, 2019)

Te zien is dat bij een grens van 50 m^2 en 100 m^2 het aantal innamepunten sterk afneemt. Bij een grens van 50 m^2 valt bij de levensmiddelen een groot deel van de bakkers en kiosken (tabak/lectuur) weg, terwijl de grens vanaf 100 m^2 voornamelijk de supermarkten overlaat. De horeca kent veel kleine verkooppunten. Bij een uitzondering van kleiner dan 50 m^2 WVO zal al meer dan helft van de verkooppunten worden uitgezonderd. Bij 100 m^2 blijft nog ruim 10% van de verkooppunten over als innamepunt.

De spreiding van het aantal innamepunten per inwoner is groot. Wel blijft bij een grens van 200 m^2 in alle gemeenten, op één na, ten minste één innamepunt over. De innamepunten blijven verdeeld over verschillende typen winkelgebieden (binnensteden, ondersteunend, verspreid).

A.2.1 Effectiviteit: doelstelling en zwerfafval

De effectiviteit van een innameplicht op het inzamelrendement is onduidelijk, en afhankelijk van de grens van de uitgezonderde verkoopoppervlakte. Ongeacht de grens, zal het aantal inzamelpunten waar de consument de statiegeldverpakkingen kan inleveren toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Dit zou een positieve bijdrage kunnen leveren aan zowel de inzameldoelstelling als de reductie van zwerfafval.

De mate van deze positieve bijdrage zal afhangen van de gedefinieerde grens. Zo zal bij een grens van verkoopoppervlakte van minder dan 50 m^2 meer dan de helft van de verkooppunten worden uitgezonderd. Afhankelijk van de geografische spreiding zal dit invloed hebben op de 'nabijheid' van innamepunten voor consumenten, en daarmee de effectiviteit van de innameplicht. Het is te verwachten dat naarmate de grenswaarde hoger wordt gelegd, de additionele effectiviteit ten opzichte van de huidige situatie afneemt; er zijn dan immers minder additionele inzamelpunten.

Een beperking van deze variant is dat de innameplicht voor verkooppunten wordt 'losgekoppeld' van de verkooppunten met hoge volumes en waar de consumptie plaatsvindt. Zo kan het ertoe leiden dat in een druk toeristisch gebied met veel kleine winkels nog steeds geen innamemogelijkheid ontstaat.

Net als bij de innameplicht zonder uitzonderingen is het mogelijk dat een gedeelte van de inzameling die nu in supermarkten plaatsvindt, verschuift naar de nieuwe innamepunten. Dit leidt mogelijk tot een lagere nettobijdrage aan de inzameldoelstelling en de reductie van zwerfafval. De mate waarin dit effect kan optreden hangt af van de beoogde grenswaarde van de innameplicht.

A.2.2 Uitvoerbaarheid

Er zijn verschillende landen waarbij er sprake is van een innameplicht met uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte (zie Tabel 13). Daarom verwachten we dat het praktisch gezien mogelijk is om een dergelijke variant in Nederland te organiseren. Wel zijn er verschillende aandachtspunten met betrekking tot uitvoerbaarheid:

- **PPWR:** De PPWR biedt enige ruimte voor een uitzondering op basis van vloeroppervlakte. Hierin (bijlage X, punt I) is opgenomen dat een innameplicht niet geldt wanneer de verkoopoppervlakte eindgebruikers niet in staat stelt statiegeldverpakkingen in te leveren. Einddistributeurs moeten lege verpakkingen van de door henzelf verkochte producten evenwel altijd terugnemen. Dit impliceert dat ook uitgezonderde verkooppunten door henzelf verkochte verpakkingen moeten innemen. Anderzijds staat ook in de PPWR dat inname ook via even toegankelijke middelen is toegestaan. Hierbij biedt 'even toegankelijke middelen' ruimte voor interpretatie. We veronderstellen daarom dat deze variant niet in strijd is met de PPWR, maar benoemen ook dat hiervoor een juridische analyse vereist is.

- **Bepaling grenswaarde en meeteenheid:** Een ander aandachtspunt is het bepalen van de grenswaarde (50 m^2, 100 m^2, 150 m^2, etc.) én de meeteenheid voor deze waarde (verkoopoppervlakte, vloeroppervlakte, etc.). De grenswaarde-benadering zorgt wel voor een 'loskoppeling' van de innamepunten en de daadwerkelijke verkoopvolumes van statiegeldverpakkingen. Zo worden bijvoorbeeld kleine verkooppunten die veel statiegeldverpakkingen verkopen uitgezonderd, maar moeten grote verkooppunten die mogelijk minimale hoeveelheden statiegeldverpakkingen verkopen wel innemen.
- **Handhaving:** Afhankelijk van de bepaalde grenswaarde, zal de handhaving van deze grenswaarde een uitdaging vormen: 'hoe wordt er gemonitord welke verkooppunten moeten innemen én welke worden uitgezonderd?' Dit zal met name een uitdaging zijn met verkooppunten met oppervlaktes vlakbij de grenswaarde. Een ander aandachtspunt is de mogelijke wijziging in vloeroppervlaktes over tijd, door bijvoorbeeld uitbreidingen of interne reorganisatie van de verkoopruimte.
  - In de regeling Afgedankte en Elektrische Elektronische Apparatuur (AEEA) bestaan al uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte (Rijksoverheid, 2024b). Tot dusver hebben deze uitzonderingen niet tot grote disputen geleidt, en lijken dus goed uitvoerbaar c.q. handhaafbaar.[12] Scope hiervan is echter beperkt tot winkels groter dan 400 m^2, dus beperkter.
  - In Ierland moeten alle verkooppunten zich registeren in het systeem. Verkooppunten die voldoen aan specifieke voorwaarden voor een uitzondering (bijvoorbeeld op basis van m^2), kunnen een uitzondering aanvragen. Hiervoor moeten ze relevante bewijzen aanleveren dat de oppervlakte onder de grenswaarde ligt (Re-turn, 2023).
  - De handhaafbaarheid van de innameplicht is beter als de uitzondering beziet op de totale verkoopoppervlakte, en niet alleen de verkoopoppervlakte waar ze blikjes en flessen verkopen.
  - Bij sommige verkooppunten, zoals dierentuinen en attractieparken, is het onduidelijk wat de verkoopoppervlakte is. Bij een dergelijke locatie kan het voordelig zijn voor de handhaafbaarheid om naar de totale oppervlakte te kijken.
  - Bij winkels op het terrein van NS Stations is niet duidelijk of deze worden uitgezonderd op basis van verkoopoppervlakte.
- **Specifieke sectoren.** Vergelijkbaar met de innameplicht zonder uitzonderingen, is een aandachtspunt bij deze variant hoe om te gaan met een innameplicht bij online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Afhankelijk van de gekozen grenswaarde en meeteenheid zal dit aandachtspunt in meer of mindere mate spelen.

[12] Op basis van interview.

A.2.3 Gemak voor consumenten

In vergelijking met de huidige situatie zal het aantal innamepunten toenemen, afhankelijk van de beoogde grenswaarde in oppervlakte. Een toename in het aantal betalende innamepunten, zeker wanneer deze de afstand van de consument tot het innamepunt verminderen, draagt bij aan het consumentengemak. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het consumentengemak in mindere mate zal toenemen bij een hogere grenswaarde; er komen immers minder innamepunten bij ten opzichte van de huidige situatie. Tevens zullen er bij een hogere grenswaarde vermoedelijk minder innamepunten op strategische locaties ontstaan (bijvoorbeeld binnenstedelijk) door de ruimtelijke beperkingen.

Net als bij de innameplicht zonder uitzonderingen, impliceert een innameplicht dat innamepunten verplicht zijn om, onder redelijke omstandigheden, statiegeldverpakkingen in te nemen. Dit geeft een prikkel tot efficiënte en werkende innameprocessen, wat bijdraagt aan het consumentengemak.

De innameplicht met uitzondering op basis van verkoopoppervlakte kan echter wel tot onduidelijkheid leiden bij de consument. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat de consument bij één winkel van een supermarktketen wel kan inleveren, en bij de andere winkel niet vanwege de kleinere verkoopoppervlakte, terwijl bij beide winkels statiegeldverpakkingen worden verkocht. In deze variant is er minder sprake van consistentie in innamepunten op basis van ‘tastbare’ aspecten (zoals bepaalde sectoren of branches die wel/niet innemen). Een belangrijk aandachtspunt bij deze variant is de communicatie over innamepunten richting de consument.

A.2.4 Effect op verkooppunten

In de huidige situatie vindt inzameling voornamelijk plaats via de supermarkten, via innamepunten in de openbare ruimte, vrijwillige inzamelaars en donatiebakken (Figuur 2). Afhankelijk van de grenswaarde van verkoopoppervlakte, zal de innameplicht leiden tot een toename in nieuwe innamepunten.

Net als bij de innameplicht zonder uitzonderingen, zal de innameplicht leiden tot additionele lasten voor verkooppunten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over:

- het organiseren van de retourlogistiek van statiegeldverpakkingen;
- aanpassingen in de fysieke ruimte zodat statiegeldverpakkingen ingenomen en opgeslagen kunnen worden;
- administratieve kosten voor het innemen (handmatig) of schoon- en leegmaken van apparatuur.

Bij een innameplicht met uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte kunnen kleinere ondernemingen ontzien worden van deze mogelijke administratieve en ruimtelijke lasten, dit leidt mogelijk tot gunstige verdelingseffecten. Het effect is echter afhankelijk van de grenswaarde. Zo zullen bij een grenswaarde van 50 m^2 al verschillende horecaondernemingen, zoals snackbars, kiosken, bakkers en lunchrooms, wegvallen.

Bij een grenswaarde van 100 m^2 zullen naast verschillende horecaondernemingen ook andere ondernemingen, zoals mini-supermarkten (to-go) en tankstations uitgezonderd worden.

Ten opzichte van de huidige situatie zal het aantal innamepunten in zekere mate toenemen, afhankelijk van de grenswaarde. Dit kan de belasting op de bestaande innamepunten, zoals supermarkten, (beperkt) verminderen.

Maar gezien er in deze variant kleinere verkooppunten worden uitgezonderd, verwachten we dat een mogelijk positief effect op klandizie, als gevolg van deelname als innamepunt, minder groot is ten opzichte van de variant zonder uitzonderingen. Innamepunten die worden uitgezonderd kunnen zich echter wel aanmelden als vrijwillig innamepunt indien gewenst vanuit bijvoorbeeld concurrentieoverwegingen.

Een mogelijk neveneffect van de innameplicht met uitzonderingen op basis van verkoopoppervlakte is dat verkooppunten die boven de grenswaarde zitten stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen (met name wanneer ze hier geen businesscase meer in zien). Deze verkooppunten vallen in dat geval niet meer onder de innameplicht. Het is onduidelijk of in de toekomst verkoopoppervlakten zo worden geconstrueerd dat deze onder de grens blijven. Vergelijkbaar met, bij de innameplicht zonder uitzonderingen, zal dit voornamelijk betrekking hebben op verkooppunten waar de verkoop van statiegeldverpakkingen een zeer klein aandeel heeft in de omzet en/of waar een statiegeldvrij alternatief (bijvoorbeeld drankenkartons) beschikbaar is. Er zijn geen indicaties van de omvang van dit effect bekend.

A.3 Innameplicht, met uitzondering specifieke sectoren

In deze variant worden specifieke sectoren uitgezonderd. Dit biedt de mogelijkheid om maatwerk te leveren en sectoren uit te zonderen op basis van uitvoerbaarheid of doelmatigheid. Tabel 14 geeft een overzicht van uitzonderingen voor bepaalde sectoren in een selectie van andere statiegeldsystemen.

Tabel 14 – Voorbeelden buitenlandse uitzonderingen voor sectoren per land

Land / regio	Uitzondering
Duitsland	Kleine verkooppunten (kleiner dan 200 m^2) hoeven alleen verpakkingen terug te nemen van de merken die ze zelf verkopen.
Ierland	Horecaconsumptie ter plaatse kunnen uitgezonderd worden; horeca to-go kleiner dan 250 m^2 kan ook uitgezonderd worden, online retailers, drankautomaten, hospitality sector (consumptie ter plekke).
Oostenrijk	Online verkopen van blikjes en flessen die *niet* via supermarkt worden bezorgd (dus via post- en pakketbezorging), drankautomaten, evenementen.

Land / regio	Uitzondering
Roemenië	Horecaconsumptie ter plaatse, online verkopen.
Litouwen	Tankstations, kiosken, openbare kantines, markten (afgedwongen door kleine verkooppunten).
Schotland, Engeland, Noord-Ierland (per 2027)	Online verkopen; horeca (closed loop) en groothandels vrijwillig.
Malta	Catering: de systeemoperator beslist wat het best passend is.
Israël	Bij consumptie ter plaatste (als de consument het aldaar achterlaat) hoeft de consument geen statiegeld te betalen.

Op basis van bovengenoemde informatie verkennen we de volgende uitzonderingen:

- Horecaconsumptie ter plaatse. Hierbij kan worden aangesloten bij de definitie van consumptie ter plaatse uit artikel 50, lid 3 uit de PPWR:
  - de statiegeldverpakking wordt ter plaatse geopend;
  - het product wordt ter plaatse geconsumeerd;
  - de lege statiegeldverplichting wordt ter plaatse ingeleverd.

  Als aan deze voorwaarden wordt voldaan hoeven einddistributeurs geen statiegeld te heffen. Wij nemen aan dat zij dan ook geen lege verpakkingen hoeven in te nemen. We veronderstellen dat gesloten evenementen (zoals festivals) ook gebruik kunnen maken van deze uitzondering.
- Online bezorging door pakketbezorging. Bezorging door online supermarkten wordt niet uitgezonderd.
- Drankautomaten die niet bij een (bemand) verkooppunt horen.

A.3.1 Effectiviteit: doelstelling en zwerfafval

De effectiviteit van een innameplicht op het inzamelrendement is onbekend, en afhankelijk van de sectorale uitzonderingen. Ongeacht de grens, zal het aantal inzamelpunten waar de consument de statiegeldverpakkingen kan inleveren toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Dit draagt bij aan het behalen van de inzameldoelstelling en de reductie van zwerfafval.

De mate van deze positieve bijdrage zal afhangen van de sectorale uitzonderingen. Bij uitzonderingen voor de (gehele) horecasector gaat het bijvoorbeeld om maximaal 40.000 verkooppunten die worden uitgezonderd. Ter vergelijking, het huidig aantal innamepunten binnen het statiegeldsysteem bedraagt circa 7.600.

Eventuele sectorale uitzonderingen hebben dus veel invloed op het extra aantal innamepunten dat kan worden gerealiseerd met een innameplicht. Afhankelijk van de geografische spreiding zal dit invloed hebben op de ‘nabijheid’ van innamepunten voor consumenten, en daarmee de effectiviteit van de innameplicht.

A.3.2 Uitvoerbaarheid

We verwachten dat het praktisch gezien mogelijk is om deze variant in Nederland te organiseren. Wel zijn er verschillende aandachtspunten met betrekking tot uitvoerbaarheid:

- **PPWR:** We veronderstellen dat deze variant niet in strijd is met de PPWR, maar dit vereist nog wel een juridische analyse. De PPWR schrijft bindende minimumeisen voor, en afwijkingen zijn alleen mogelijk waar de verordening dat expliciet vermeldt. Hoewel de wettekst geen expliciete uitzondering voor sectoren biedt, staat er in de tekst dat uitzonderingen mogelijk zijn als de consument over 'even toegankelijke middelen' beschikt. Het is vervolgens bij het maken van een beleidskeuze aan het ministerie om te beoordelen of er sprake is van even toegankelijke middelen. In de PPWR (bijlage X, punt I) staat verder dat een innameplicht niet geldt wanneer de verkoopoppervlakte eindgebruikers niet in staat stelt statiegeldverpakkingen in te leveren. Einddistributeurs moeten lege verpakkingen van de door henzelf verkochte producten evenwel altijd terugnemen. Deze uitzondering lijkt niet sectorgebonden te zijn, maar mogelijk zijn er sectoren af te bakenen waarbij verkoopoppervlakte eindgebruikers niet in staat stelt statiegeldverpakkingen in te leveren. Hierbij valt te denken aan drankenautomaten op onbemande locaties.
- **Afbakening en handhaving:** Het uitsluiten van specifieke sectoren kan in de praktijk lastig zijn, omdat veel bedrijven meerdere soorten activiteiten verrichten die onder verschillende sectorclassificaties kunnen vallen. Een tankstation (horeca en verkoop van brandstof en andere producten in winkel) en tuincentrum (horeca en verkoop van tuinartikelen en andere producten) zijn voorbeelden van organisaties die niet eenduidig binnen één sectorgrens passen. Hierdoor ontstaat het risico dat bedrijven zich op oneigenlijke wijze beroepen op een sectorale uitzondering (bijvoorbeeld als horeca, gezien deze uitgezonderd worden), of dat de uitzondering in de praktijk lastig is te handhaven.
  - Wanneer de afbakening echter strak en eenduidig wordt geformuleerd, bijvoorbeeld door duidelijke criteria vast te leggen over type bedrijfsactiviteit, locatiegebonden bedrijfsactiviteiten, hoofdfunctie, lijkt er vanuit handhavingsperspectief geen fundamentele beperking te bestaan. In de praktijk ziet ILT veel discussies ontstaan bij de handhaving van eventuele sectorale uitzonderingen.

A.3.3 Gemak voor consumenten

Door de toename in het aantal innamepunten ten opzichte van de huidige situatie zal het consumentengemak toenemen, zeker wanneer deze de afstand van de consument tot het innamepunt verminderen. Bij omvangrijke sectorale uitzonderingen zullen er minder nieuwe innamepunten bijkomen dan bij minder omvangrijke sectorale uitzonderingen.

Het consumentengemak zal daarom bij omvangrijke sectorale uitzonderingen in mindere mate toenemen.

Sectorale uitzonderingen kunnen doorgaans op een heldere manier aan consumenten worden gecommuniceerd, wat de begrijpelijkheid van het inzamelsysteem ten goede komt. Tegelijkertijd is een systeem met dergelijke uitzonderingen minder eenduidig dan een algemene innameplicht. In de praktijk is het namelijk niet altijd mogelijk om bedrijven strikt aan één sector toe te wijzen. Veel ondernemingen combineren meerdere soorten activiteiten, zoals detailhandel in combinatie met horeca, waardoor het voor de consument onduidelijk kan zijn of een sectorale uitzondering op een specifiek verkooppunt van toepassing is.

A.3.4 Effect op verkooppunten

De innameplicht zal resulteren in additionele lasten voor verkooppunten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over:

- het organiseren van de retourlogistiek van statiegeldverpakkingen;
- aanpassingen in de fysieke ruimte zodat statiegeldverpakkingen ingenomen en opgeslagen kunnen worden;
- administratieve lasten, bijvoorbeeld voor financiële afhandeling en administratieve werkzaamheden binnen de systemen van Verpact;
- kosten voor het innemen (handmatig) of schoon- en leegmaken van apparatuur.

Door sectorale uitzonderingen kan rekening worden gehouden met praktische bezwaren die gelden voor specifieke bedrijfsactiviteiten. Hierbij valt te denken aan het voedselveiligheidsvraagstuk vanuit de horecabedrijven, ruimtelijke beperkingen bij winkels en/of al bestaande statiegeldsystemen bij eventlocaties. Met sectorale uitzondering kunnen specifieke bedrijfsactiviteiten worden ontzien van eventuele ‘disproportionele’ lasten, zodat er een doelmatiger inzamelsysteem ontstaat voor de verkooppunten. Een sectorale uitzondering kan mogelijk wel bepaalde subsectoren uitzonderen waar al relatief goed wordt ingezameld.

Ten opzichte van de huidige situatie zal het aantal innamepunten in zekere mate toenemen, afhankelijk van de uitzonderingen. Dit kan de belasting op de bestaande innamepunten, zoals supermarkten, (beperkt) verminderen. Een neveneffect is dat bepaalde winkels stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen, zodat ze niet onder de innameplicht komen te vallen.

A.4 Innameplicht, met uitzondering onder voorwaarden

In deze variant kunnen verkooppunten, als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen, worden uitgezonderd van de innameplicht. Dit biedt de mogelijkheid om maatwerk te leveren en verkooppunten uit te zonderen op basis van uitvoerbaarheid of doelmatigheid. Een overzicht van de uitzonderingen die in het buitenland gelden zijn opgenomen in Tabel 15.

Tabel 15 – Voorbeelden buitenlandse uitzonderingen onder bepaalde voorwaarden

Land / regio	Uitzondering
Oostenrijk	Gezamenlijke inzamelpunten zijn toegestaan in drukke gebieden (stations, vliegvelden, shoppingcentra).
Estland	Verkooppunten in elkaars buurt mogen afspreken om op één plek in te nemen.
Malta	Als de systeembeheerder een innamelocatie voor meerdere verkooppunten instelt hoeft het individuele verkooppunt niet in te nemen. Bij handmatige inname hoeven alleen eigen merken te worden ingenomen.
Litouwen	Verkoop je statiegeldverpakkingen neem je alle type statiegeldverpakkingen in, op locatie of binnen 150 m.
Roemenië	Verkooppunten <200 m^2 kunnen samenwerken met gemeenten of inter-community development. Binnen 150 m (stedelijk) of 500 m (niet-stedelijk) moet een innamepunt zijn.
Schotland, Engeland, Noord-Ierland (per 2027)	Verkooppunten kunnen een uitzondering krijgen als er een alternatief innamepunt is binnen 'redelijke' nabijheid van het verkooppunt of als de locatie, gebouw of inrichting van het verkooppunt niet geschikt is of kan worden gemaakt om verpakkingen in te leveren.
Maine en Vermont (VS)	Retailers kunnen worden uitgezonderd van de innameplicht als ze een afspraak maken met een innamepunt in de buurt.
Californië (VS)	Retailers zijn verplicht in te nemen. Uitzondering is mogelijk als zich binnen een straal van een halve mijl een gecertificeerde recycler bevindt.
Oregon (VS)	Aantal in te nemen verpakkingen hangt af van omvang verkooppunt en afstand tot 'redemption center'. Alternatieve inzamellocaties voor statiegeldrapers; grote verkooppunten binnen bepaalde straal van zo'n locatie kunnen kiezen om bulkinname te faciliteren of om mee te betalen aan alternatief inzamelpunt. Inname alleen verplicht tussen 8 uur en 20 uur (om overlast van verslaafden te beperken).

De uitzonderingen zijn voornamelijk gericht op het ontzien van verkooppunten van statiegeldverpakkingen op het moment dat er een innamepunt in de nabijheid is. Op deze manier kunnen kleinere verkooppunten worden ontzien, en kan het systeem mogelijk doelmatiger ingericht worden. In deze variant verkennen we de mogelijkheden voor een innameplicht met uitzondering onder voorwaarden.

A.4.1 Effectiviteit: doelstelling en zwerfafval

Het effect op het inzamelrendement van de variant met uitzondering op basis van voorwaarden is onduidelijk. In deze variant zal het aantal inzamelpunten ten opzichte van de huidige situatie toenemen. De toename is afhankelijk van de hoeveelheid partijen die onderling afspraken maken over het realiseren van een gezamenlijk inzamelpunt; dit is ook van invloed op de effectiviteit. Naar verwachting zal bij deze variant de geografische spreiding van de innamepunten strategisch verdeeld zijn; elk verkooppunt zal moeten innemen óf een gezamenlijk innamepunt moeten realiseren. Hierdoor zullen consumenten bijvoorbeeld ook in kleine winkels óf gezamenlijk innamepunten in de binnenstad de mogelijkheid krijgen om statiegeldverpakkingen in te leveren. Ongeacht de onderlinge afspraken, zal de toename in het aantal inzamelpunten, op strategische locaties die vaak drukbezocht worden, positief bijdragen aan de inzameldoelstelling en de reductie van zwerfafval, zeker wanneer deze de afstand van de consument tot het innamepunt verkleinen.

In de huidige situatie wordt het overgrote deel van de statiegeldverpakkingen via de supermarkt ingeleverd, dit zijn ook de locaties met de meeste faciliteiten voor inname (Figuur 2). Vergelijkbaar met de andere varianten kan een gedeelte van de inzameling die nu in de supermarkten plaatsvindt verschuiven naar de nieuwe innamepunten; de netto bijdrage aan de inzameldoelstelling en aan de reductie van zwerfafval ligt bij verschuiving lager.

A.4.2 Uitvoerbaarheid

Er zijn verschillende landen waarbij er sprake is van een innameplicht met uitzonderingen op basis van voorwaarden. Daarom verwachten we dat het praktisch gezien mogelijk is om een dergelijke variant in Nederland te organiseren. Wel zijn er verschillende aandachtspunten met betrekking tot uitvoerbaarheid:

- **PPWR:** In de PPWR staat dat inname ook via ‘even toegankelijke middelen’ is toegestaan. We veronderstellen hierbij dat inname in de nabijheid als ‘even toegankelijke middelen’ wordt beschouwd; de variant is in dat geval niet in strijd met de PPWR. Hiervoor is een juridische analyse voor de volledigheid nodig.
- **Bepaling ‘onder voorwaarden’:** Deze variant vergt een uitwerking van de definitie van de uitzondering ‘onder voorwaarden’. Naast praktische uitvoerbaarheid, zal juridische haalbaarheid hier ook van groot belang zijn. Dit valt echter buiten de scope van dit onderzoek. Voorbeelden van zaken die bepaald moeten worden zijn:
  - Begrenzing van verkooppunten die afspraken mogen maken ‘onder voorwaarden’, zodat slechts een redelijke hoeveelheid verkooppunten gezamenlijk een innamepunt kan realiseren en dat innamepunten binnen een redelijke afstand van elkaar gerealiseerd worden. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld dat er binnen een straal van 150 m een innamepunt gerealiseerd moet worden in de binnenstad.

- Verantwoordelijkheid van de verschillende deelnemende partijen.
  Een innameplicht impliceert dat innamepunten verplicht zijn om, onder redelijke omstandigheden, statiegeldverpakkingen in te nemen. Indien inname via een RVM plaatsvindt, zullen er bijvoorbeeld afspraken gemaakt moeten worden over het schoonmaken en controleren van de machine. Daarnaast is het belangrijk om afspraken te maken over de handling fee en retourlogistiek.

In Roemenië worden er bijvoorbeeld voorwaarden gesteld zoals: 1) er moet voldoende inzamelcapaciteit zijn op het gezamenlijke innamepunt (ten minste evenveel als wordt verkocht in de aangesloten winkels), 2) er moet een verantwoordelijke aangewezen worden, 3) naleven van verplichtingen die opgelegd worden vanuit de organisator (rapportage, administratie, etc.)

- **Openbare innamepunten:** De rol van openbare innamepunten zal in deze variant afgebakend moeten worden. Zouden verkooppunten van statiegeldverpakkingen een openbaar innamepunt (zoals RVM's op stations) mogen aanwijzen als gezamenlijk innamepunt? Zo ja, dan is het belangrijk om in de bepaling 'onder voorwaarden' hier rekening mee te houden. Vraagstukken zoals: 'wie is verantwoordelijk?' spelen hierbij een rol.
- **Handhaving:** Een uitdaging in deze variant is de handhaving van de gezamenlijke afspraken; wordt er door de innamepunten aan de bepaalde voorwaarden voldaan?
  - Volgens ILT is deze variant lastig te handhaven. Het kost bijvoorbeeld meer tijd om na te gaan of er afspraken bestaan tussen verkooppunten, en of deze afspraken voldoen aan de gestelde voorwaarden. Voor de onderlinge afstand tussen verkooppunten speelt dit in mindere mate, maar ook daar vraagt de controle extra inspanning. Mogelijk kunnen opportunistische verkooppunten misbruik maken van deze uitzonderingsmogelijkheid.
  - De handhaafbaarheid hangt sterk af van hoe de voorwaarden zijn geformuleerd. In het algemeen geldt dat concrete en specifieke voorwaarden beter te controleren zijn. Daarnaast helpt het wanneer voorwaarden zijn gebaseerd op objectief vast te stellen criteria, zoals de verkoopoppervlakte, die eenvoudig en eenduidig te verifiëren is.
- **Specifieke sectoren:** Vergelijkbaar met de innameplicht zonder uitzonderingen, is een aandachtspunt bij deze variant hoe om te gaan met een innameplicht bij online retail, maaltijdbezorging en locaties met drankautomaten. Afhankelijk van de nabijheid van andere innamepunten, en de mogelijkheid om afspraken te maken over gezamenlijke inname, zal dit in meer of mindere mate spelen.

A.4.3 Gemak voor consumenten

In vergelijking met de huidige situatie zal het aantal innamepunten toenemen, afhankelijk van de hoeveelheid gemaakte onderlinge afspraken. Zoals ook voor de andere varianten geldt, zal een toename in het aantal betalende innamepunten, zeker wanneer deze de afstand van de consument tot het innamepunt verminderd, bijdragen aan het consumentengemak. De verwachte strategische ligging van de innamepunten (elk verkooppunt zal moeten innemen óf een gezamenlijk innamepunt moeten realiseren) zal in deze variant vermoedelijk bijdragen aan het consumentengemak.

Vergelijkbaar met de andere varianten, impliceert een innameplicht dat innamepunten verplicht zijn om, onder redelijke omstandigheden, statiegeldverpakkingen in te nemen. Dit geeft een prikkel tot efficiënte en werkende innameprocessen, wat bijdraagt aan het consumentengemak.

De innameplicht met uitzondering op basis van voorwaarden kan wel tot onduidelijkheden leiden bij de consument. In tegenstelling tot de ‘sectorale aanpak’ kunnen de uitzonderingen in deze variant mogelijk inconsistent overkomen. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dan ook heldere communicatie richting de consument.

A.4.4 Effect op verkooppunten

Vergelijkbaar met de innameplicht zonder uitzonderingen, zal de innameplicht leiden tot additionele lasten voor verkooppunten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over:

- het organiseren van de retourlogistiek van statiegeldverpakkingen;
- aanpassingen in de fysieke ruimte zodat statiegeldverpakkingen ingenomen en opgeslagen kunnen worden;
- administratieve kosten voor het innemen (handmatig) of schoon- en leegmaken van apparatuur.

Bij een innameplicht met uitzonderingen op basis van voorwaarden kunnen kleinere ondernemingen, bijvoorbeeld degene waarbij als lastig wordt ervaren om een innamepunt te realiseren, via gezamenlijke afspraken mogelijk worden ontzien van administratieve en ruimtelijke lasten; dit draagt mogelijk bij aan een doelmatiger systeem voor verkooppunten. Wel is het belangrijk om de voorwaarden voor samenwerking goed te onderzoeken. Opportunistische verkooppunten kunnen anders mogelijk op grote schaal samenspannen om de innameplicht te ontwijken.

Door de realisatie van extra innamepunten is het daarnaast mogelijk dat de bestaande innamepunten, zoals supermarkten, (beperkt) worden ontlast (afhankelijk van het aantal gemaakte afspraken); consumenten kunnen immers op meer plekken terecht voor inzameling. Vergelijkbaar met de andere varianten, is een mogelijk neveneffect dat bepaalde winkels stoppen met de verkoop van statiegeldverpakkingen, zodat ze niet onder de innameplicht komen te vallen. Er zijn geen indicaties van de omvang van dit effect bekend.

Het realiseren van een innamepunt kan positieve effecten hebben op het aantal consumenten die het verkooppunt bezoeken en hier mogelijk uitgaven doen. Afhankelijk van het aantal gemaakte afspraken tussen verkooppunten, zal deze variant mogelijk positief bijdragen aan de klandizie.

B Overzicht verkoop-punten

Type	Kenmerken	Drank-automaat	Verkoop voor	Aandachtspunten
Supermarkten			Consumptie (algemeen)	-
Supermarkten delivery			Consumptie (algemeen)	-
Slijterijen			Consumptie (algemeen)	-
Bouwmarkten			Consumptie to-go	-
Tuincentra			Consumptie ter plaatse Consumptie to go	Mogelijk combinatie horeca en retail.
Overige retail			Consumptie (algemeen) Consumptie to-go	Ruimtelijke beperkingen (met name binnenstad); Mogelijk combinatie horeca en retail.
Groothandel			Doorverkoop Consumptie (algemeen)	Indirecte levering via bezorging; In sommige gevallen einddistributeur.
Online retail			Consumptie (algemeen)	Indirecte levering via postbezorging.
Horeca	Grote variatie in typen horeca, variërend van restaurants, tot cafés, tot frituurzaken, wat ook tot veel variatie in oppervlakte leidt. Circa 60% verkoop-oppervlak tussen 0 en 100 m^2, en circa 20% tussen 100 en 200 m^2.		Consumptie ter plaatse Consumptie to-go	Ruimtelijke beperkingen; Belevingsaspect; Voedselveiligheid (hygiëne). **Bezorging:** Geen capaciteit bij bezorgers voor inname (meerdere delivery's).
Kantines/catering		X	Consumptie ter plaatse Consumptie to-go	Ruimtelijke beperkingen; Voedselveiligheid (hygiëne); Vrijwilligers bij o.a. sportverenigingen.
Treinstation	Circa 400 stations, op 160-170 stations is retail aan-wezig. Afval (in gewicht) bevat 2-3% statiegeldver-pakkingen.	X	Consumptie ter plaatse Consumptie to-go	Ruimtelijke spreiding; Tijdsbeperking consument; Mogelijk combinatie horeca en retail.

Type	Kenmerken	Drank-automaat	Verkoop voor	Aandachtspunten
Tankstations	+/- 58% tankstations onbemand van de 4.100 totaal, vaak kleiner en in de bebouwde kom, +/-20 à 30% van bemande stations heeft retail functie.	X	Consumptie ter plaatse Consumptie to-go	Ruimtelijke beperkingen (onbemand).
Bioscoop		X	Consumptie ter plaatse	Piekmomenten door samenkomst van bezoekers (na afloop film).
Musea		X	Consumptie ter plaatse	
Pret- en themaparken, dierentuinen	Grote oppervlakten, veel verkooppunten statiegeld-verpakkingen. In totaal elf grote dierenparken.	X	Consumptie ter plaatse Consumptie on-the-go (binnen parken)	Ruimtelijke spreiding (nabijheid is een probleem), bezoekers nemen ook zelf blikjes en flessen mee en consumeren on-the-go.
Onderwijs		X	Consumptie ter plaatse	Veel scholieren nemen zelf ook blikjes en flessen mee.
Openbare bibliotheken	Aanzienlijk deel van biblio-theken lijkt geen blikjes of flessen te verkopen, vooral middels drankautomaten.	X	Consumptie ter plaatse	
Ziekenhuizen		X	Consumptie ter plaatse	
Sportkantines en complexen, incl. zwembaden, etc.		X	Consumptie ter plaatse	
Evenementlocaties			Consumptie ter plaatse	**Festivals**: ruimtelijke spreiding, grote hoeveelheden in omloop, een gesloten financieel systeem reeds aanwezig met hogere inzamelrendementen en prijs-prikkel van 1 euro, dranken worden uitgeschonken in cups, piekmomenten. **Hallen**: dranken worden uitgeschonken in cups, vaak een gesloten financieel systeem reeds aanwezig met hogere inzamelrendementen en prijsprikkel van 1 euro, dranken worden uitgeschonken in cups, piekmomenten (na afloop concert bezoekers).

C Geïnterviewde partijen

Geïnterviewde partijen:	Onderwerp
Verpact/Statiegeld Nederland	Algemeen
Fair Resource Foundation	Algemeen
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Algemeen
ILT	Handhaving
Koninklijke Horeca Nederland (KNH)	Horeca (algemeen)
Profri	Horeca (frituur)
NS Stations en ProRail	Stations
MOJO	Festivals en evenementen
Raad Nederlandse Detailhandel (RND)	Detailhandel
Burgers' Zoo	Dierentuinen
Drive	Tankstations
Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI)	Producenten
Statieheld	Inname statiegeldverpakkingen
Recycling Pfand Österreich	Statiegeldsysteem, Oostenrijk
Palpa	Statiegeldsysteem Finland

Literatuur

CE Delft. (2017). *Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blikjes*. https://ce.nl/publicaties/kosten-en-effecten-van-statiegeld-op-kleine-flesjes-en-blikjes/

CE Delft. (2019). *Statiegeld op kleine plastic flesjes*. https://ce.nl/wp-content/uploads/2021/03/CE_Delft_2S93_Statiegeld_kleine_plastic_flesjes_DEF.pdf

CE Delft. (2025). *Evaluatie statiegeld*. https://ce.nl/publicaties/evaluatie-statiegeld/

EY-Parthenon. (2019). *Uitbreiden statiegeld - Systeeminrichting*. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z18192&did=2019D37790

Ministerie van I&W. (2021). *Voorpublicatie tot wijziging van het Besluit beheer verpakkingen 2014 in verband met het opnemen van een recyclingdoelstelling voor kleine kunststof drankflessen en het aanpassen van de artikelen over statiegeld op drankverpakkingen (Besluit maatregelen kleine kunststof drankflessen)*. https://open.overheid.nl/documenten/ronl-b550f20a-5b0b-4153-b679-c5aa4beb2e34/pdf

Ministerie van I&W. (2025). *Kamerbrief over evaluatie statiegeldregelgeving*. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/04/14/evaluatie-statiegeldregelgeving

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2025a). *Recente ontwikkelingen totaalaanpak statiegeld*. Retrieved from https://open.overheid.nl/documenten/baa9b346-e006-41ef-9060-cc3f398717ae/file

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2025b). *Verbetering uitvoering statiegeldsysteem*. Retrieved from https://open.overheid.nl/documenten/153f2b1f-0092-4e1e-a8a9-0193152bcccf/file

PWC Strategy&. (2024). *Verpact - Vervolgonderzoek Lasten Onder Dwangsom*. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2024-12/Onderzoeken%20statiegeld.pdf

Re-turn. (2023). *Ireland's new Deposit Return Scheme*. https://re-turn.ie/wp-content/uploads/2023/07/Retailer-Handling-Fees-Update-July-2023.pdf

Rijksoverheid. (2024a). Regeling beheer verpakkingen. In.

Rijksoverheid. (2024b). *Wet: Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur*. Rijksoverheid. https://wetten.overheid.nl/BWBR0034782/2024-01-01

Rijksoverheid. (2025). *Besluit beheer verpakkingen 2014*. https://wetten.overheid.nl/BWBR0035711/2024-01-01

Scottish Government. (2025). *The Deposit and Return Scheme for Scotland Regulations 2020, as amended by the Deposit and Return Scheme for Scotland (Amendment) Regulations*

2025; and the Deposit and Return Scheme for Scotland (Designation of Scheme Administrator) Order 2025. https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/advice-and-guidance/2025/05/deposit-return-scheme-scotland-regulations-2020-amended-deposit-return-scheme-scotland-amendment-regulations-2025-deposit-return-scheme-scotland-designation-scheme-administrator-order-2025-full-bria/documents/deposit-return-scheme-scotland-regulations-2020-amended-deposit-return-scheme-scotland-amendment-regulations-2025-deposit-return-scheme-scotland-designation-scheme-administrator-order-2025/deposit-return-scheme-scotland-regulations-2020-amended-deposit-return-scheme-scotland-amendment-regulations-2025-deposit-return-scheme-scotland-designation-scheme-administrator-order-2025/govscot%3Adocument/deposit-return-scheme-scotland-regulations-2020-amended-deposit-return-scheme-scotland-amendment-regulations-2025-deposit-return-scheme-scotland-designation-scheme-administrator-order-2025.pdf

Statiegeld Nederland. (2024). *Statiegeld in Nederland, een toelichting*. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2024-04/Statiegeld%20in%20Nederland%2C%20een%20toelichting.pdf

Statiegeld Nederland. (2025a). *Beleid Innamepunten Statiegeld Nederland*. https://www.statiegeldnederland.nl/gm-files/vrp-beleid-innamep-statiegeld-2025-nl-01.pdf

Statiegeld Nederland. (2025b). *Locatiewijzer*. https://www.statiegeldnederland.nl/locatiewijzer

Verpact. (2024). *Onderzoeken statiegeld*. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2024-12/Onderzoeken%20statiegeld.pdf

Verpact. (2025a). *Resultaten verpakkingen 2024*. Stichting Verpact. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2025-09/VRP_toelichting_verslagform_2024_13.pdf

Verpact. (2025b). *Resultaten verpakkingen 2024*. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2025-09/VRP_toelichting_verslagform_2024_13.pdf?_gl=1*18vcisc*_up*MQ..*_ga*MjgxNDY4NTIuMTc2MDk2MjIxOA..*_ga_WLP0FL9EKR*czE3NjA5NjIyMTckbzEkZzAkdDE3NjA5NjIyMTckajYwJGwwJGgw

Verpact. (2025c). *Totaalaanpak Statiegeld*. https://www.verpact.nl/sites/default/files/2025-12/20251125%20-%20Totaalaanpak%20Statiegeld.pdf

Verpact. (2025d). *Update voortgang en resultaten statiegeld in Nederland, cijfers 2024*. https://www.statiegeldnederland.nl/gm-files/update-voortgang-en-resultaten-statiegeld-in-nederland-cijfers-2024.pdf